

GOTLANDS LÄN

MILJÖATLAS FÖR GOTLANDSKUSTEN

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN

Box 158
621 01 VISBY

Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten

Tel vx: 0498/152 00 Mars 1980

F Ö R O R D

Detta är en preliminär utgåva av Miljöatlas för gotlandskusten. Den har upprättats av länsstyrelsens naturvårdsenhet och utgörs av en redovisning av kustavsnitt som är geologiskt märkliga, har ett rikt fågelliv eller hyser en ovanlig växtlighet och där respektive kustavsnitt av något eller flera av dessa skäl antingen är känsligt för direkta oljepåslag eller för de mekaniska eller kemiska skador som kan uppstå vid saneringsåtgärder i form av bl a körskador, hopskyffling eller behandling med ånga eller dispergeringsmedel.

Samtliga botaniskt värdefulla områden utgörs av strandavsnitt med arter som är särskilt känsliga för mekanisk påverkan varför sanering inom sådana avsnitt bör detaljplaneras i varje särskilt fall tillsammans med naturvårdsenheten.

De ornitologiskt värdefulla avsnitten uppvisar en variation i känslighet med olika årstider som endast sporadiskt kan utläsas ur atlasens textinnehåll varför naturvårdsenheten eller länsjaktvårdaren bör kontaktas i de fall olja övervägs att släppas iland på något redovisat ornitologiskt värdefullt kustavsnitt under årstid som förefaller "riskfri".

Under gynnsamma väderleksförhållanden kan drivande olja på havsytan i viss mån styras med hjälp av länsor. Redovisade känsliga kustavsnitt kan härigenom undgå oljepåslag. De stränder som är lättast att sanera är sandstränder eftersom oljan inte tränger ner särskilt djupt i sanden till skillnad från klapperstensstränder där oljan flyter ner mellan stenar och block och blir svåråtkomlig. Det kan synas utmanande att föreslå att oljan därför i första hand skall styras in mot badstränder men detta möjliggör ett snabbt och effektivt omhändertagande i de flesta fall.

Atlasen avses att kompletteras med uppgifter bl a för värdefulla fiskreproduktionsområden där i första hand sänkning av olja inte bör ske samt med för fågellivet värdefulla bankar och grund.

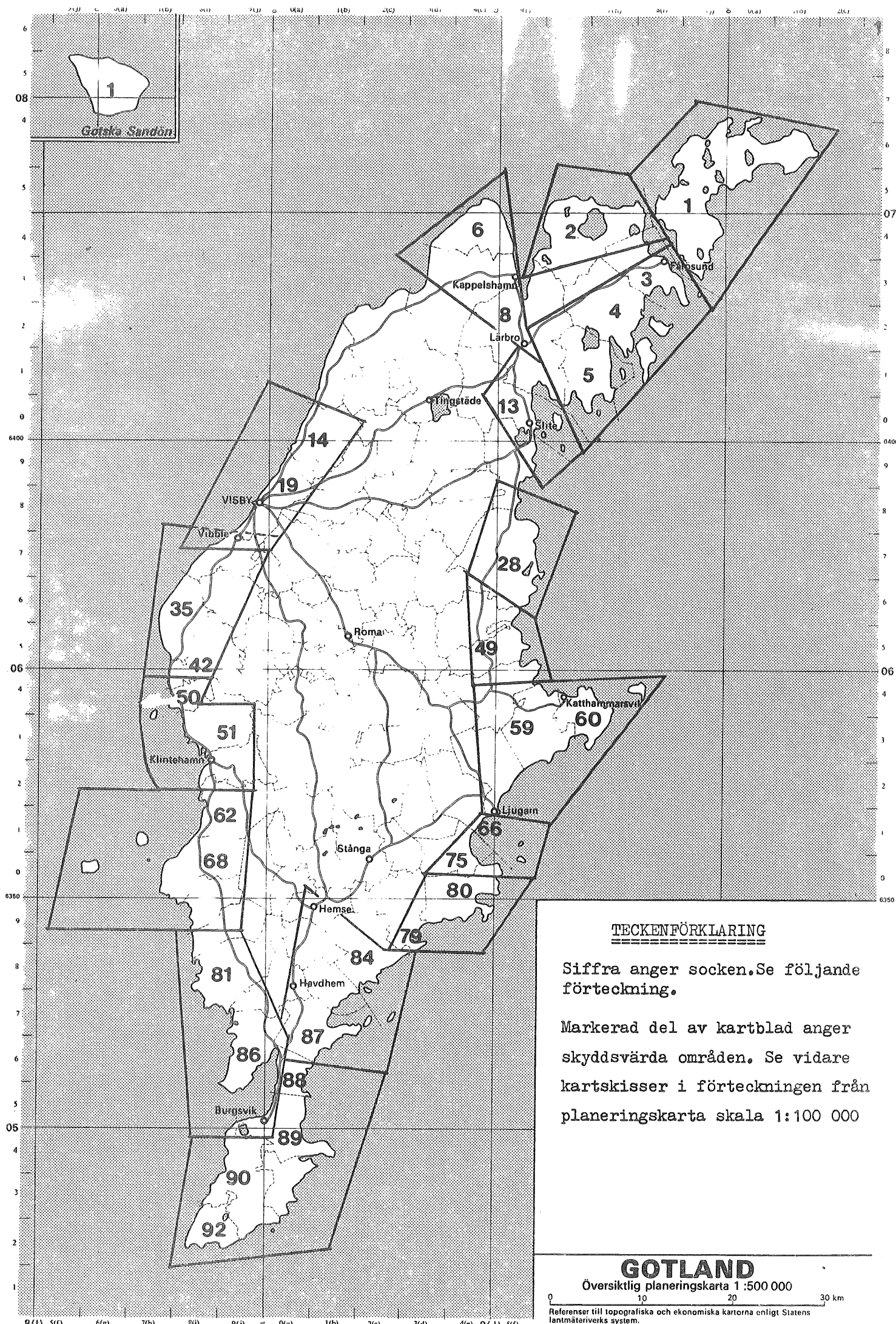
Med tanke på vikten av att snarast få ut en redovisning av de mest värdefulla och känsliga stränderna till kustbevakning och andra som har att göra en första bedömning av läget vid utsläpp av olja i havet sprids denna remissupplaga.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	<u>sid</u>
KARTBLAD MARKERAT MED SKYDDSVÄRDA OMRÅDEN	1.
FÖRTECKNING ÖVER BERÖRDA SOCKNAR	2.
OBJEKTSFÖRTECKNING MED SIDANGIVELSE	3-7
OBJEKT MED KARTSKISS	8-41

SAMMANSTÄLLNING

Länstyrelsen i Gotlands län
Naturvårdsenheten

FÖRTECKNING ÖVER BERÖRDA SOCKNAR ENLIGT INVENTERINGSNORMER

1. Fårö med Gotska Sandön och Salvorev	
2. Fleringe	
3. Bunge	
4. Rute	81. Hablingbo
5. Hellvi	84. Rone
6. Hall	86. Näs
7. Hangvar	87. Grötlingbo
8. Lärbro	88. Fide
13. Othem	89. Öja
14. Väskinde	90. Vamlingbo
19. Visby	92. Sundre
28. Gothem	100. Diverse kustavsnitt
35. Tofta	
42. Eskelhem	
49. Anga	
50. Västergarn	
51. Sanda	
59. Gammelgarn	
60. Östergarn	
62. Fröjel	
66. Alskog	
68. Eksta	
75. Lau	
79. Burs	
80. När	

<u>OBJEKTSFÖRTECKNING</u>	<u>sida</u>
1:01 Langhammarshammaren (I)	8
1:03 Norsholmen (I)	8
1:06 Skärsände, Norst Auren och Nordermorarna (II)	8
1:015 Område kring Marpes (II)	9
1:020 Askugrunn (I)	9
1:021 Awagrunn (I)	9
1:022 Aurgrunn (II)	9
1:032 Skarvagrunn (III)	10
1:033 Dämba Misslauper (II)	10
1:034 Salvorev (I)	10
1:035 Gotska Sandön (I)	10
1:G1 Kuststräcka från fiskestuga vid Tällevika i NO till Släthällar i SV (I)	11
1:G2 Gamla-hamn--S:t Olovs kyrka (II)	11
1:G3 Aurgrunn och udden N norra gattet (II)	12
1:G6 Norsholmen (II)	12
1:G21 Kuststräckan från 700 m V i Verkegards i norr. till Hyluvik i söder (I)	13
1:G24 Gotska Sandön (I)	13
1:B Gotska Sandön. Hamnudden--300 m norr därrom. Franska bukten. (I)	13
1:B Fårö. Holmuddens fyr (I)	13
2:02 Falholmen (II)	14
2:G1 Svarvnäset med Burgbackar och västra delen av Bästeträsk (I)	14
2:G2 Kyrkudden-Välleviken med Horsan och Källingträsk (I)	14
2:G3 Falholmen (I)	14
3:03 Bungeör och Ördan (II)	15
3:G6 "_" "_" (I)	15

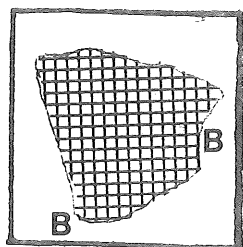
	<u>sid</u>
4:04 Skenholmen (I)	16
4:05 Norra och östra delen av Furilden (II)	16
4:08 Lörgeudd, Lörgeholm och Lörgeskär (II)	16
4:09 Grauten (II)	16
4:G14 Penden, Storgraut och Lillgraut (I)	16-17
5:07 Ytterholmen och S:t Olovsholm (II)	18
5:08 Hojskär och Skenalden (I)	18
5:09 "-" "-" (I)	18
5:G11 S:t Olovsholm--Talludd (II)	18
5:G12 Ytterholmen, Hojskär och Skenalden (I)	18-19
6:G1 Kuststräcka inom Hall och Hangvar samt Verkemyr och Norsklint (I)	20
8:02 Södra delen av Kappelshamnsviken (II)	20
8:011 Rävlen (II)	20
13:03 Asunden (I)	21
13:04 Enholmen (II)	21
13:05 Grunnet (II)	21
13:06 Majgu (II)	21
13:G9 Enholmen, Grunnet, Asunden och Majgu (I)	21-22
14:07 Kronviken (I)	23
19:01 Skansudd (II)	23
19:02 Flundreviken (I)	23
19:B Brucebo naturreservat (I)	23
28:01 Gothemsån (II)	24
28:05 Botvaldevik med innanförliggande marker (II)	24
28:06 Sildungen (II)	24
28:011 Kyrkebingegrund (I)	24
28:013 Gistungen (II)	24
28:G2 Gothemsån och Gothemshammar (II)	24
28:G3 "-" "-" (I)	24

	<u>sid</u>
35:G1 Kuststräckan inom Tofta skjutfält (I)	25
42:01 Sigvards (I)	25
49:01 Kustavsnitt från 500 m N Sandpallen till Baju (II)	26
49:03 Skarnvik med innanförliggande marker samt Kogrunn (II)	26
49:04 "_" "_" "_" "_" (I)	26
50:03 Utholmen (I)	27
50:04 Svältholmen (II)	27
50:G2 Utholmen (I)	27
51:05 De steniga revlarna vid Koviken, Vivesholm, Räveln och Sandbroviken samt Varvsholmsviken (I)	28
51:06 "_" "_" "_" (I)	28
61:01 "_" "_" "_" (I)	28
51:G1 Kuststräckan från 900 m S Lekarve i norr till Varvsholm i söder (I)	28
51:B Varvsholm stranden	28
59:02 Ängmansvik (I)	29
60:02 Lillgrunn och Storgrunn (I)	29
60:04 Östergarnsholm (I)	29
60:G1 Katthammarviks hamn (I)	29
60:G2 Hammaren och Grogarnsberget (I)	30
60:G3 Östergarnsholme (I)	30
60:B Kuppen --Sysne kvarn strandmark	30
60:B Danbo--Sjaustre strandmark	30
62:01 Gannarreviken (II)	31
68:04 Sproge--Eksta kusten (I)	31
68:G3 Kuststräckan från Sandhamn i Fröjel till Hammarudd (I)	31-32
66:02 Lausholmar (I)	33
66:03 "_" (I)	33
66:04 "_" (I)	33
75:01 Lausvik (I)	33
79:01 Hummelbosholm och Bandlundsviken (II)	34

	<u>sid</u>
80:02 Närsholmen och Austervik (I)	34
80:G3 Närsholmen	34
81:01 Kusten från Sandskallen till Laxskär (I)	35
81:04 Nisseviken-Snabben (II)	35
86:01 Stora Däppan (II)	35
86:03 Sydöstra och södra stranden från Näsviken, Storgrunn och Lillgrunn samt Flisen (I)	35
86:04 " " " (I)	35
86:06 Det innre av Burgsviken med innanförliggande strandområden (I)	35
84:04 Getoskär och Langård (II)	36
84:05 Sigdesholm (I)	36
84:06 Austergrunn, Koggen och Ytterholmen (I)	36
84:07 " " " (I)	36
84:08 " " " (I)	36
84:G2 Kuststräckan från Flusen i norr till Hus fiskeläge i söder (I)	36
84:G4 Ytterholmen med Koggen och Austergrund (I)	37
87:02 Sydvästra stranden av Gansviken, norra delen av Grötlingboudt samt Petsarvegrunn (II)	37
85:04 " " " (II)	37
87:03 Grötlingboholme samt södra delen av Grötlingboudt inkl. de små öarna Dorvgrunn, Utgården, Sandården Tuttar m.fl. och dels Grötlingboholme (I)	37
87:G1 Grötlingboudt, Grötlingboholme (II) och kuststräckan ner till Flunting.	38
87:G2 " " (I)	38
88:02 Tuviken (II)	39
89:02 Austerrum (II)	39
89:07 Faludden, Stuckvik och Ytternviken (I)	39
89:G1 Austerrum (I)	39

	<u>sid</u>
90:02 Kuststräcka från Killingholm till Kättevik (I)	40
90:09 Heligholmen (I)	40
90:G1 Kuststräckan från Burgsviks hamn till det innre av Grumpvik (II)	40
90:G2 "_" "_" "_" (I)	40
90:G3 "_" "_" "_" (I)	40
90:G7 Holmhällar (I)	40
90:G8 Heligholmen (I)	40
91:B Vändburgshamn--200 m syd därom (I)	41
92:02 Alvar och hedmark på Sudret (II)	41
92:G2 Kuststräckan från Rivviken i Sundre till Ajuviken i Hamra samt större delen av Sundres östra alvar (I)	41
100:02 Diverse kustavsnitt (III)	41

1. FÄRÖ

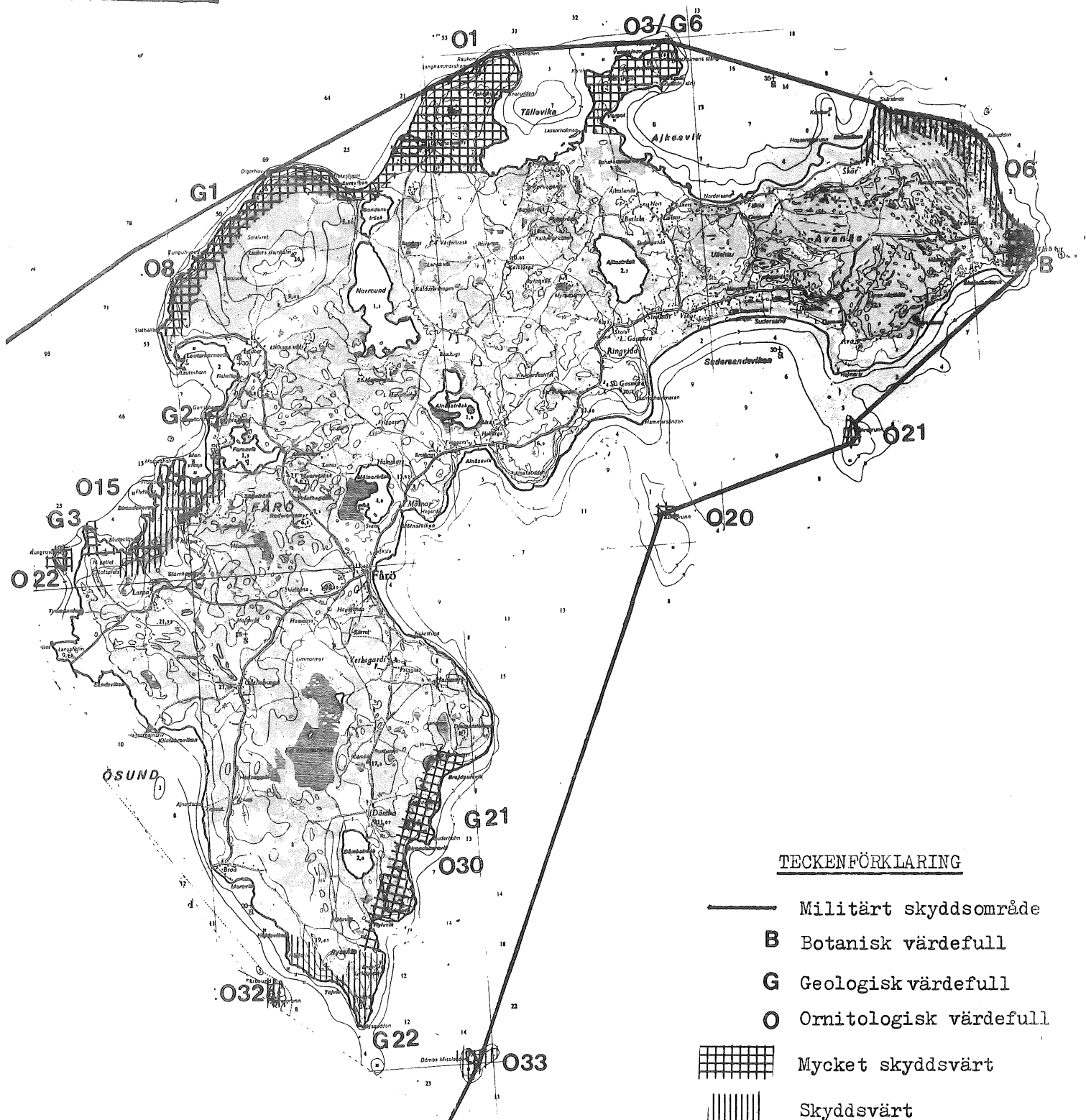
Gotska Sandön

O35/G24

Salvorev

O34

TECKENFÖRKLARING

- Militärt skyddsområde
- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull
- Mycket skyddsvärt
- Skyddsvärt
- siffra anger objektet

1:01, 1:03, 1:06

1:01: klass I, Langhammarshammaren, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Området utgörs av en halvö med bl a klapperstensfält, små myrar, våtar och sankängar. Våtmarkerna utgör en mindre del av området men sätter sin prägel på det och gör det mycket attraktivt för sjöfågel. Dragningskraften ökas genom områdets ö-karaktär. Trakten är glest bebyggd och störningarna små under fågelhäckningens första kritiska skede, vilket medfört att miljön här utlöst häckning även hos sällsynta och vildmarksberoende arter som korp och pilgrimsfalk.

Sydlig ljungpipare häckar årsvisst, eventuellt sedan gammalt, rödspov och dvärgmås vissa år, en koloni silltrut, tidigare ansedd som den största kolonin i Sverige av den östliga rasen *Larus f. fuscus*. Brushane, grågås, skräntärna, 4-5 kolonier skrattnås, tobisgrissla, knölsvan m m häckar också här.

Bland sällsynta flyttfåglar kan nämnas fjälluggla, svart stork och dvärguv, den senare det tredje fyndet i Sverige.

Den storfläckiga snoken, *Natrix natrix*, närmast subsp *gronovianus*, har här en av sina få förekomster på Gotland (och därmed i Europa norr om medelhavsområdet).

Motivering för klass I: Området utgör häckplats för en rad rariteter i den svenska fågelfaunan. Lokalen är genom sitt geografiska läge även en betydande rastplats för flyttfåglar. Förekomsten av den storfläckiga snoken gör också området skyddsvärt.

1:03: klass I, Norsholmen, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Norsholmen består till största delen av klapperstensfält med mycket sparsam vegetation, som betas av får. En vattensamling finns vid halvöns landfäste och flera mindre söt-vattensamlingar längre ut, vilka dock torkar ut under sommaren.

Tärnor, främst silvertärna, småtärna och skräntärna, vadare som skärfläcka, sydlig kärrsnäppa, upp till 10 par roskarl, brushane, måsar, änder och tättingar, bl a sydlig gulärta, häckar eller har häckat.

Områdets rika fågelliv utnyttjas som näringskälla av rovfåglar som häckar i trakten och av förbiflyttande, bl a pilgrimsfalk och aftonfalk.

1:06: klass II, Skärsände, Norst Auren och Nordermorarna, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar udden Skärsände, sanddynerna och sandstranden Norst Auren och kärren Nordermorarna som ligger i tallskogen och dynerna innanför. Lokalen är liksom Langhammarshammaren och Norsholmen ett "land's end" för flyttfåglar om våren.

Vid några fåtaliga besök här har också gjorts märkliga iakttagelser, exempelvis spelande dubbelbeckasin, rastande brednäbbad simsnäppa, överflygande 200 nötkråkor, rastande härfågel, trana, svart rödstjärt och jorduggla.

Under vintern uppehåller sig skaror av sjöfågel på de grunda bankarna i havet i nordost, bl a har 500 alfåglar observerats.

1:015:klass II, Område kring Marpes, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar Marpesholm, Marviken, Träskalvret och Marpesträsk. Särskilt fågelrik är holmen, som sedan gammalt är känd för sina måskolonier som skattades på ägg, något som av allt att döma sker även idag. Silltrut synes ha dominerat förr, idag är det skrattnås och tärnor, bl a en av Gotlands största kolonier småtärna. Skräntärna är känd i upp till 3 par sedan gammalt.

Motivering för klass II: Rikt häckningsområde. Här har man en intressant möjlighet att följa måssamhällets utveckling, som här är känt långt tillbaka i tiden.

1:020:klass I, Askugrunn, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Ett litet lågt skär med uppspolat grus, sparsamt beväxt med bl a ribesbuskar och vejde. Vid några gamla bodar finns askar.

Här är ett mycket rikt fågelliv, på sommaren med tärnor, måsar, vadare och änder häckande. På vintern utgör ön ett huvudtillhåll för storskarvar med upp till 200 ex inräknade. I de grunda farvattnen söder om ön uppehåller sig stora skaror sjöfågel, upp till 7 000 alffåglar inräknade.

Motivering för klass I: Rikt fågelliv av riksintresse, särskilt många fåglar vintertid.

1:021:klass I, Avagrunn, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Liksom föregående lokal är Avagrunn ett litet lågt skär av grus, tidigare trädbevuxet, men nu kallt. Här är en frodig gräsvegetation, gödslad bl a av grågäss och vitkindade gäss, som utnyttjar ön som betesmark i stor omfattning.

Häckfågellivet är liksom på Askugrunn rikt. En koloni silltrut dominerar, skräntärna har häckat sedan gammalt med 1-2 par. Sammanlagt har så många som 21 arter häckat här. Ön blev riksbekant då kentsk tärna häckade 1938. Samma år häckade även skräntärna, fisk-, silver- och småtärna, förmodligen då den enda plats i Sverige, utöver Måklappen i Skåne, med 5 tärnarter samtidigt häckande.

Tillfälligt har här förekommit storlom, labb och havsörn.

Motivering för klass I: Skäret är en rik häcklokal, samtidigt som det är en viktig lokal för rastande vitkindade gäss och ruggande grågäss.

1:022:klass II, Aurgrunn, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Den låga holmen består av vallar av uppkastad kalkstensklapper. Träd saknas, endast ört- och buskvegetation, t ex nypon- och måbärsbuskar, har fått fäste i sänkorna. Lokalen är berömd för sin oerhörda fågelrikedom, på Gotland endast överträffad av Karlsöarna. I mitten på 1940-talet uppskattades det totala antalet fåglar till 4 500, fördelade på ett tjugotal arter, bl a skrattnås, dvärgmås, skräntärna, upp till 60 par svärta och 40 par småskrake.

De stora skrattnåskolonierna, upp till 2 000 par, är f n borta och med dem många andfåglar som häckat i dess hägn.

1:032:klass III, Skarvagrunn, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Ett litet skär i sundet mellan Fårö och Bunge med häckande måsfåglar i skiftande antal och sammansättning under årens lopp. En tid fanns här stora tärnkolonier, en annan bara fiskmå och en tredje gång skrattnåskoloni. Om vintern är det tillhåll för ett mindre antal storskarvar.

1:033:klass II Dämba Misslauper, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Den karga holmen 2 km från land med vindpinade oxlar i skrevorna hyser en liten men intressant fågel-fauna bl a skärpiplärka, skräntärna, tobisgrissla och roskarl häckar, grågäss har den isolerade holmen till ruggningsplats och storskarvar, upp till ett 70-tal, övervintrar.

1:034:klass I, Salvorev, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Grunda områden i havet mellan Fårö och Gotska Sandön bestående av sand, grus och sten, delvis uppstickande som grund, t ex Innerkullen. I området har även inräknats Sandö Bank.

Området är sedan gammalt ett känt tillhåll för sjöfågel och säl. Ejderar från Östersjöområdet samlas här i stora skaror och fiskar på mus-selbankarna under sin ruggningsperiod, då de mister sin flygförmåga och här finner både en fristad och riklig näringstillgång. Ejderflockarna avlöses om vintern av alfåglar, upp till 9 000 ex inräknade. Om vintern fiskar också skarvar här, upp till 200 ex. De största sälflockarna kring Gotland i senare tid har iakttagits här.

Motivering för klass I: Uppehållsplats av internationellt intresse för stora skaror sjöfågel. Området är troligen också en betydande yngelplats för fisk, men närmare undersökningar härom saknas.

1:035:klass I, Gotska Sandön, FÅRÖ

Ornitologisk beskrivning: Genom sitt ensliga läge i havet som Sveriges mest isolerade ö verkar den s k ö-effekten kraftigt på fåglar, så att en ansamling sker i samma utsträckning som på Stora Karlsö. Häckfåglarnas antal är däremot begränsat, bl a beroende på bristen på sötvatten.

Förekomsten av rastande rariteter är påfallande, t ex vitnäbbad islom, havssula, svartbent strandpipare, ismås,

Kommentar: Ön är nationalpark med särskilda bestämmelser. Sälskyddsområde har föreslagits av länsstyrelsen 1970. Det är viktigt att detta snarast förverkligas, så att sälen får en fristad här.

1:G1:klass I, Kuststräckan från Fiskebod vid Tällevika i nordost till Släthällar i sydväst, FÅRÖ

Geologisk beskrivning: En låg, delvis klapperstensklädd klint sträcker sig längs kusten från Släthällar till Helgumannen. En liknande klint förekommer på Langhammarshammaren. Längs kusten mellan Släthällar och Helgumannen utbreder sig Gotlands största raukområde, 3,5 km långt (bild G54 och G55). Raukarna ligger tätt och varierar i höjd från någon meter till 8 m. De yttersta raukarna står med sin fot under vattenytan och bearbetas fortfarande av vågorna. Berggrundsplanet (pallen), som raukarna står på, slutar utåt havet i en subakvatisk (under vatten liggande) klint av stor höjd. Strax utanför är vattendjupet 50 - 60 m.

Från Helgumannen fortsätter strandvallslandskapet längs kusten åt öster, och på Langhammarshammaren och innanför Snarudden får strandvallarna karaktären av klapperstensvallar, beväxna med extremt krypande enar. Vid stranden 500 m västsydväst om spetsen av Langhammarshammaren finns ett 200 m långt stråk av raukar, av vilka några är upp till 8 m höga.

Langhammarsviken är vid låg- och normalvattenstånd skild från havet medelst en smal landremsa bestående av en strandvall. Vid högvatten och vid stormtillfällen strömmar saltvatten in i viken. Bondasträsk och Norrsund utgör rester av det sund, som i historisk tid delade Fårö i två delar. Längs Norrsunds västra och östra strand finns en av vinterisar hopskjuten jordvall, en s k strandbarrikad.

Hittillsvarande exploatering: Obetydlig. Enligt kustinventeringen förekommer några ytterst fula grustag i landremsan mellan Bondasträsk och havet. Ytan är sträckvis sönderkörd, framför allt mellan Lauterhorn och Tunguhuvud.

Motivering för klass I: I sin helhet är området ytterst intressant ur geologisk synpunkt. Raukområdet mellan Släthällar och Helgu-

Raukområdet på Langhammarshammaren är lika välutbildat som det tidigare nämnda, dess storlek är bara mindre. Strandvallsområdet längs kusten mellan Langhammars och Snarudden är ur studiesynpunkt magnifikt. Langhammarsviken är intressant vid studiet av isoleringsmiljöer, då denna vik håller på att avsnöras från havet p g a den pågående landhöjningen.

1:G2:klass II, Gamla hamn - S:t Olofs k:a, FÅRÖ

Geologisk beskrivning: På udden vid Gamla hamn finns ett raukfält med glest liggande raukar. De har en för Gotland ovanlig utformning i det att deras fot består av lagrad kalksten, vilken utgör underlaget för revkalkstenen, som raukarna normalt brukar bestå av. En av dessa raukar är grottförmigt genombruten av havet, och på dess krön ligger ett löst kalkstensparti. Raukarna står med sin bas i vattnet och bearbetas fortfarande av vågorna. Inåt land, i anslutning till kullen öster om raukområdet, förekommer mindre, raukartade partier. Kuststräckan intas i övrigt av strandvallar, som närmast kusten är helt obeväxna. En bit innanför stranden sträcker sig en mindre klint som delvis är täckt av klappermaterial.

1:G3:klass II, Aurgrunn och udden N Norra gattet, FÅRÖ

Geologisk beskrivning: Aurgrunn har inte besökts utan har beskrivits med hjälp av flygbilder.

Ön är i stor utsträckning täckt av strandgrus i markanta vallar. Närmast stranden i norr och väster går berggrunden dock i dagen. En bred pall finns här utbildad och denna hyser raukartade partier. En serie av strandvallar omsluter öns högsta partier. En lång strandsporre är under utbildning från öns södra del och in mot lansa.

På udden norr om Norra gattet finns ett subakvatiskt (under vatten liggande) berggrundsplan, en pall, med enstaka låga raukar, delvis utbildade i lagrad kalksten (bild G56)

Motivering för klass II: Aurgrunn har en mycket välutbildad och storlagen strandvallsmorfologi, som framträder på ett utomordentligt sätt på den helt öppna ön. Strandsporrebildningen söder om ön har, vad beträffar storlek och utbildning, få motsvarigheter på Gotland och de littorala bildningarna på ön i sin helhet har vetenskapligt intresse vid studier av kustprocesser. Området norr om N Gattet är ett av de större klapperstensfälten på Gotland.

1:G6:klass II, Norsholmen, FÅRÖ

I själva svallningszonen ligger ett berggrundsplan, på Norsholmens östra och norra del i form av en smal pall ur vilken klapper bryts loss av vågorna. I strandzonen, på udden öster om Skärsände, finns ett område med mindre raukar.

Hittillsvarande exploatering: Vid Skärsände finns en gammal hamn-läggning, där kalksten utskeppats. Flera förrådsbyggnader och flera stora varphögar finns kvar från denna tid. En gammal banvall leder från Skärsände till hällområden innanför Tällevika, där huvuddelen av kalkstenen brutits.

1:G21: klass I och 1:G22: klass II, Kuststräckan från 700 m N Verkegardis i norr till Hyluvik i söder samt Ryssnäs, FÄRÖ

Geologisk beskrivning: Norr om Fiskestuga utbreder sig markanta strandvallar. Vid Fiskestuga framträder en låg klint ur strandgrusmaterial, och klinten följer kusten som en i huvudsak låg kustklint till det inre av Brajdaursvik. Ibland täcks den av strandgrusmaterial. 1,1 km östsydost om Hammars är klinten som högst. Den är här delvis söndertrasad och ett flertal små raukar och raukartade partier förekommer.

Låga klintar uppträder mera sporadiskt längs kusten längre söder ut i anslutning till förekommande revkalkformationer i berggrunden, såsom på Norderholm och Suderholm samt på en sträcka från Strandakersvik till Visnäsända och flerstädes på Ryssnäs. I anslutning till dessa klintpartier förekommer raukar, framför allt dock vid Norderholm, Suderholm och vid södra delen av Strandakersvik.

Hela kuststräckan präglas av en mycket markant strandvallsmorfologi. Strandvallsklinten närmast kusten har oftast karaktären av obovurna klapperstensfält, som hyser en lång följd av stormstrandvallar. Gotlands troligen största klapperstensfält (Brajdaur) utbreder sig innanför Brajdaursvik och upp mot Djaupadalshage (bild G85) och andra mäktiga aurburgar utbreder sig på Ryssnäs, vid Visnäsända m fl ställen.

Motivering för klass I (område 1:G21) och II (område 1:G22 Ryssnäs): Enligt Königsson 1966, utgör kustavsnittet det mest välutbildade som finns att uppvisa i gotländsk kustnatur. Klapperstensfältet vid Brajdaursvik är enligt min mening Gotlands vackraste och är dessutom osedvanligt stort. Bland mer anmärkningsvärda geologiska företeelser kan nämnas högmossen på Ryssnäs, en av få på Gotland och därtill den mest välutbildade. Klinten öster om Håjdeviken är den bästa lokalen vid studier av det stratigrafiska led som kallas Ryssnäs-kalksten.

1:G24: klass I, Gotska Sandön, FÄRÖ

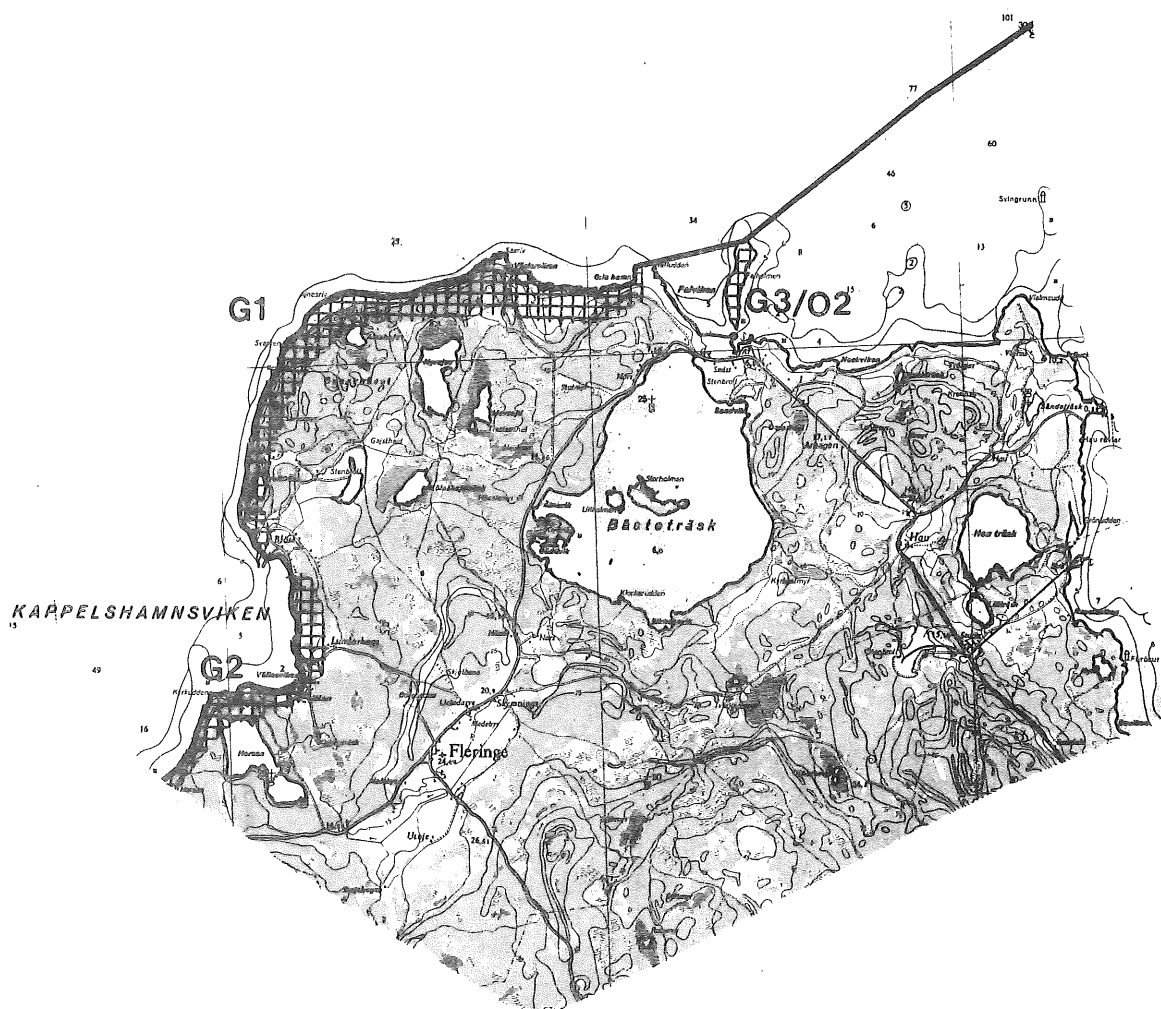
Allra största delen av ön har sandstränder utom i S vid Hamnudden och på några andra punkter.

1:B klass I, Gotska Sandön, Färö

Hamnudden--300 m norr därom. Franska bukten. Förekomst av känslig växtlighet.

Holmuddens fyr Färö.

2. FLERINGE

TECKENFÖRKLARING

- Militärt skyddsområde
- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull
- Mycket skyddsvärt
- ||| Skyddsvärt
- Siffra anger objektet

2:02:klass II, Falholmen, FLERINGE

Ornitologisk beskrivning: Ön är uppbyggd av klappersten med en högre vegetation av bl a måbärsbuskar och tulkört. I norr finns klipp- och blockmark med tobisgrisslor sedan gammalt. Ön domineras av kolonier gråtrut, silltrut, skrattnås och silvertärna av storleksordningen 50-100 par vardera som mest. Av häckande andfåglar har ejdern en god stam. I övrigt finns bl a skräntärna, småtärna och roskarl.

Motivering för klass II: Viktigt reproduktionsområde för sjöfågel. En högre klass kan övervägas.

2:G1: klass I, Svarvnäset med Burgbackar och västra delen av Bästeträsk, FLERINGE

Hela kuststräckan, från Bläse i söder till Hälludden i norr, har långa serier av strandvallar, som i en zon närmast stranden har karaktären av klapperstensvallar utan vegetationstäck. Söder om Svarven är denna vegetationsfria zon ca 50 m bred (bild G91), medan ett mycket stort klapperstensfält utbreder sig nordost om Svarven innanför Ajnesriv och Saxriv (bild G92).

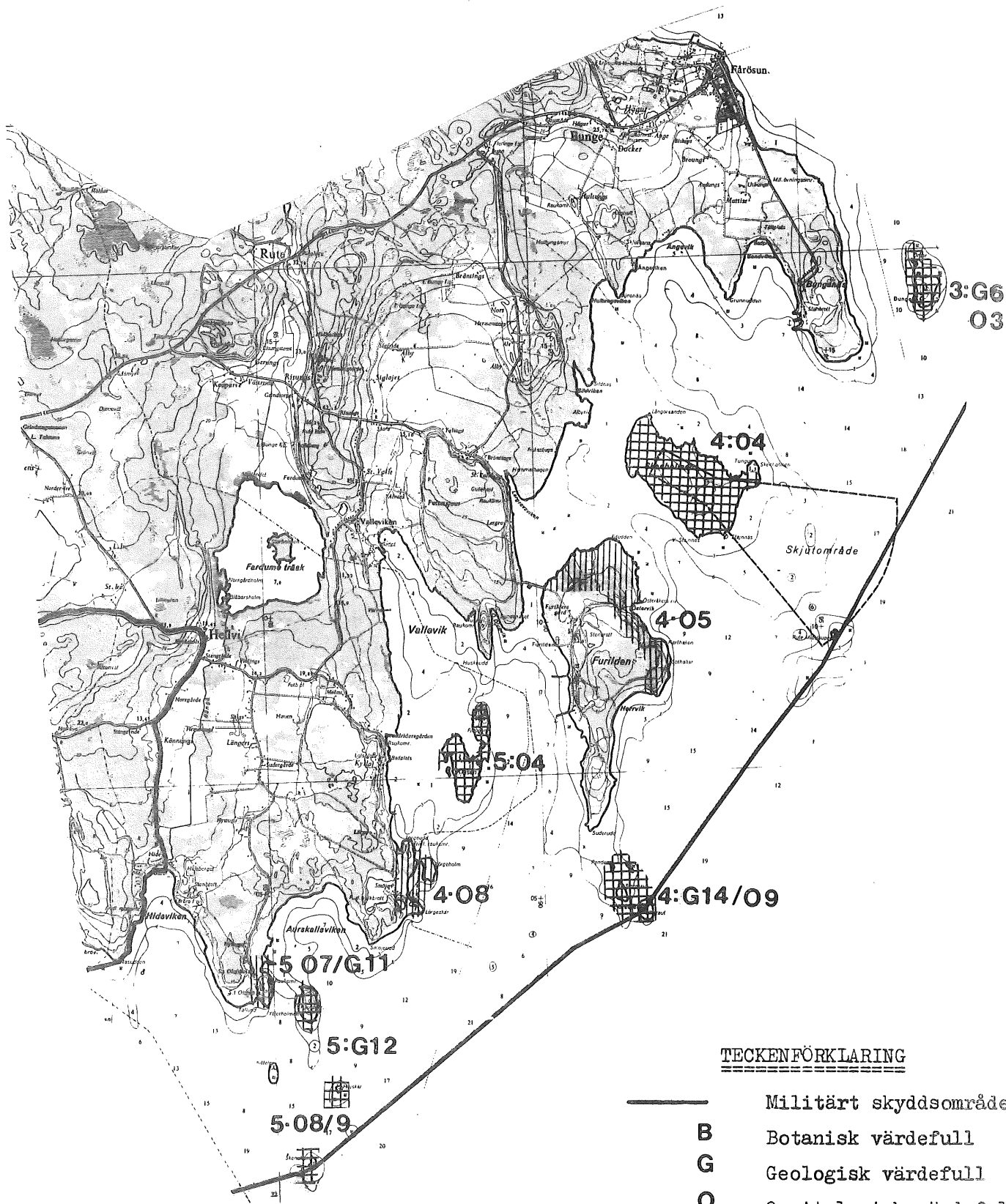
2:G2:klass I, Kyrkudden-Vällesviken med Horsan och Källingträsk, FLERINGE /LÄRBRO/

Geologisk beskrivning: Kuststräckan från sockengränsen och norrut över Kyrkudden till Vällesviken uppvisar en markant strandvallsmorfologi och vallarna har klapperkaraktär (bild G99). I det inre av Vällesviken upphör strandvallsmorfologin för att återkomma söder om Bläse.

2:G3:klass I, Falholmen, FLERINGE

Geologisk beskrivning: Falholmen utanför Ar är en flack ö, som är täckt av serier av strandvallar och strandsporrar. Framför allt på öns östra och södra del är strandvallsmorfologin välutbildad. Strandvallarna saknar växtlighet närmast stranden och har "Neptuniåker"-karaktär. Längs öns norra och västra strand går berggrunden i dagen i vattenbrynet. Längst den nordvästra stranden sträcker sig en låg (3-4 m hög) kustklint med överhäng. Utanför denna klint ligger ett mycket brett berggrundsplan, en pall, som vid lågvatten ligger ovan vattenytan.

3. BUNGE
4. RUTE
5. HELLVI

TECKENFÖRKLARING

—	Militärt skyddsområde
B	Botanisk värdefull
G	Geologisk värdefull
O	Ornitologisk värdefull
	Mycket skyddsvärt
	Skyddsvärt
Siffror	anger objektet

3:02:klass III, se 100:02

3:03:klass II, Bungeör och Ördar, BUNGE

Ornitologisk beskrivning: Bungeör är en av de få gotländska öarna med rik trädvegetation, huvudsakligen oxel. Även busk- och örtvegetationen är yppig på stränder och i f d lotsträdgården som brukades in på 1960-talet.

Bland häckfåglarna dominerar skrattmåsen med en stor koloni. I övrigt häckar omkring 15 andra arter, bl a grågås, småtärna och åtminstone förr skärpiplärka.

3:G6:klass I, Bungeör och Ördar, BUNGE

Geologisk beskrivning: Öarna har inte besökts utan har beskrivits med hjälp av flygbilder.

Bungeör utgör en i Fårösundsviken uppstickande revkalkformation i berggrunden som till största delen är täckt av strandgrus avsatt i markanta vallar. I strandkanten förekommer här och var raukartade partier. En utpräglad pall ligger framför allt vid öns norra och östra sida. I norr sträcker den sig som en långsträckt subakvatisk (under vatten liggande) rygg till Ön Ördar. Här och var sticker ryggen upp och är täckt av strandgrus.

4:04:klass I, Skenholmen, RUTE

Ornitologisk beskrivning: En låg gräsbevuxen holme, nästan helt utan trädvegetation. Det är en betydande häckplats för ejder, grågås och en rad andra sjöfåglar, bl a rödspov, dvärgmås, brushane, sydlig kärrsnäppa, skräntärna, småtärna och 4-5 kolonier skrattnås.

Skenholmen är en av de tre viktiga rastplatserna för vitkindade gäss på Gotland under artens sträck över Östersjön. Upp till 3 000 ex har iakttagits.

Vintertid utgör ön en viktig uppehållsplats för änder, svanar och rovfåglar.

4:05:klass II, Norra och östra delen av Furilden, RUTE

Ornitologisk beskrivning: Det ornitologiskt mest värdefulla området av ön Furilden omfattar de låga strandängarna i norr, strandklintarna i öster och grundområdena kring bron.

Bl a grågås och dvärgmås (i mindre omfattning) häckar, stora flockar av bl a bergand rastar på vintrarna i Östervik. Området vid bron utgör rastplats för fåglar, bl a skärfläcka och kungsfiskare.

4:08:klass II, Lörgeudd, Lörgeholm och Lörgeeskär, RUTE /HELLVI/

Ornitologisk beskrivning: Lokalen omfattar den lilla ön Lörgeholm, som ligger mycket nära kusten, samt de blockrika uddarna Lörgeudd och Lörgeeskär som delvis hyser raukfält.

Området är en viktig lokal för tobisgrissla, som här inräknats i 70-80 ex. Här förekommer även talrik häckning av silvertärna, småtärna och ejder m m.

Motivering för klass II: Viktig häckplats för tobisgrisslor.

4:09:klass II, Grauten, RUTE

Ornitologisk beskrivning: En grupp små skär med Gotlands enda något större kolonihäckning av skräntärna med upp till 10 par på 1940- och 1950-talen. I övrigt finns häckande måsar, tärnor, vadare och änder. På vintern är skären tillhåll för skarvar och skärnsnäppor.

4:G14:klass I, Penden, Storgraut och Lillgraut, RUTE

Söder om Furilden ligger fyra små öar, av vilka Storgraut är den största. Den nordligaste av dessa är Penden, blott ca 100 m lång och 30 m bred. Denna ligger på en mycket långsträckt revkalkformation i berggrunden, som ryggsformigt löper från Penden till Storgraut. På ryggen mellan Penden och Storgraut är en strandvall under utbildning, och vid lågvatten hänger dessa öar i stort sett ihop.

Lillgraut är en separat uppstickande revkalkkulle, där de högsta partierna är täckta av strandgrus i markanta vallar. Söder och öster om Lillgraut utbreder sig ett brett berggrundsplan, en pall. Små raukar förekommer på denna pall. Vid öns nordöstra strand är en krumudde under utbildning.

Storgraut är täckt av strandgrus avsatt i tydliga vallar. På öns norra och centrala delar är de bevuxna, medan de längs stränderna och på hela södra delen av ön är obevuxna och har karaktären av klapperstensvallar. Runt ön går hällen i dagen i svallningszonen, och på östra sidan av ön sträcker sig en bred pall. Vid den södra stranden ligger ett mycket lågt klintparti. Små raukar och raukartade partier förekommer på pallen på östra och västra sidan av ön.

Öster om Penden ligger ytterligare ett litet uppstickande skär där strandgrus ansamlats.

Motivering för klass I: Bland de sparsamt förekommande öarna längs den gotländska kusten är Penden, Storgraut och Lillgraut bland de allra vackraste bildningarna där de på öarna och grundområdet uppträdande strandbildningarna är av mycket stort geovetenskapligt intresse. Strandvallsbildningen på berggrundsribban mellan Storgraut och Penden, på skäret öster om Penden, liksom krumudden vid Lillgraut, undergår ständiga förändringar vid stormtillfällen och vid växlande vindriktningar, och grundområdet utgör därvidlag en mycket intressant miljö vid studier av kustprocesser. Av intresse i detta sammanhang är att det skär som sticker upp ovanför vattenytan öster om Penden ej finns angivet på generalstabskartan, utgiven i slutet av 1800-talet.

5:07-5:08, 5:G11-5:G12

5:07: klass II, Ytterholmen och S:t Olofsholms nedlagda kalkskeppningshamn, HELLVI

Ornitologisk beskrivning: Liten ö med raukfält. I området har även medtagits S:t Olofsholms nedlagda kalkskeppningshamn. På ön häckar bl a skräntärna, småtärna, tobisgrissla och en koloni av silvertärnor. Vintertid finns här stora flockar sjöfågel, upp till 500 ex i hamnen och i sundet mellan ön och hamnen, bl a bergand och tillfälligtvis alförredare.

5:08: klass I och 5:09: klass I, Hojskär och Skenalden, HELLVI

Ornitologisk beskrivning: Två små öar, ca 7-8 km från Slitekusten. Jämfört med Slite-skärgårdens öar som ligger närmare land och som är utsatta för slitage i form av jaktvårdande förföljelse av måsfågel och som utflyktsmål för båtägare, är dessa två småöar kontrastrikt orörda. Små gångstigar i gräs och bland örter har trampats av fåglarna på väg från sjön in under måbärsbuskar, små oxlar o d där de har sina bon. Här häckar bl a grågås, roska, småskrake och silvertärna.

Öarna är sedan gammalt skyddade ruggningsplatser för grågås. De är också övervintringsplatser för storskarv med över 100 ex, ett av de större tillhållen för arten på Gotland.

Motivering för klass I: Viktig uppehållsplats för gäss och skarvar och fin häckplats.

5:G11 klass II, S:t Olovsholm - Talludd, HELLVI

Geologisk beskrivning: I själva strandzonen finns sträckvis en mindre pall utbildad. Längs denna kuststräcka förekommer ett flertal raukar.

Här och var uppträder strandvallar. Mot Talludden blir dessa vanligare, och här är strandvallsmorfologin utpräglad.

5:G12 klass I, Ytterholmen, Hojskär och Skenalden, HELLVI

Beskrivning: Ytterholmen är en ö, vars högsta partier når nära 15 m.ö.h. Berggrunden består av revkalksten, vilket betingar öns anmärkningsvärda höjd. Den vänstra och norra stranden är brant, delvis klintartad och saknar en utanförliggande pall, den östra och södra stranden är mera flackt stupande. Här är också en tydlig pall utbildad utanför stranden.

Ön är täckt av strandgrus, som i markanta ringformade vallar av klapperstenskaraktär omger krönet i långa serier ner till den nuvarande stranden. Vid öns nordvästra strand är en strandsporre under utbildning, en ackumulation av strandgrus som långt och spetsigt skjuter ut åt nordväst.

Pallen vid öns sydöstra strand har ett mycket söndertrasat utseende, med otaliga ribbformade upphöjningar, som sträcker sig i sydväst-nordöstlig riktning.

Hojskär är en liten och ganska hög ö. Dess östra sida är brant och delvis klintartad. Låga klapperstensklädda klintsträckningar ligger på öns norra del. Söder och öster om ön ligger en bred pall med revartade berggrundspartier som sticker upp vid lågvatten. Ön är täckt av strandgrus, avsatt i markanta vallar,

Skenalden är en låg ö täckt av strandgrus som, avsatt i markanta vallar, omger öns högsta partier. Vallarna har klapperstenskaraktär. Vid öns södra och västra sida är en bred pall utbildad och hyser mindre revkalkansvällningar, som sticker upp vid lågvatten. En ryggformad berggrundsformation utsträcker sig under vattnet från öns norra del. På denna rygg är en strandsporre under utbildning.

6. HALL
8. LÄRBRO

6:G1

TECKENFÖRKLARING

- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffra anger objektet

6:G1: klass 1, Kuststräcka inom Hall och Hangvar samt Verkemyr och Norsklint, HALL /HANGVAR/.

Geologisk beskrivning: De delar av kuststräckan som inte uppvisar klinter har en mycket utpräglad strandvallsmorfologi, och i en zon närmast stranden har strandvallarna längs stora kuststräckor karaktären av klapperstensvallar.

Större delen av området berörs av reservatsförordnande. Exploateringen är liten.

8:02: klass II, Södra delen av Kappelshamnsviken, LÄRBRO

Ornitologisk beskrivning: Lokalen omfattar södra delen av Kappelshamnsviken. Den utgör den näst största övervintringslokalen för änder på Gotland med upp till 5 000 vigg, bergand, sothöns, knölsvan, skäggdopping m m.

Den sankta strandängen med vassbälte kring åutloppet utgör häckplats för bl a skrattnås, änder, vattenrall och rörsångare.

Motivering: för klass II: Viktig övervintringsplats.

8:011: klass II, Rävlen, LÄRBRO

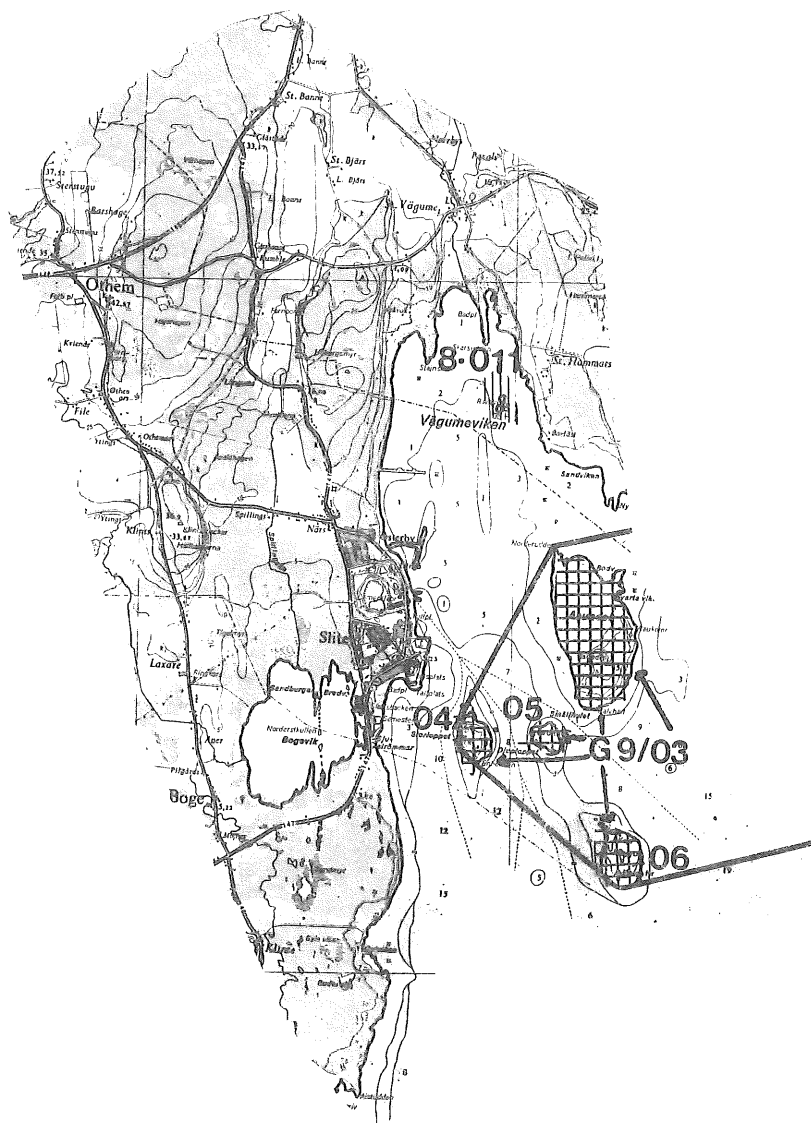
*

Ornitologisk beskrivning: Små gräsklädda skär i Vägumeviken med mycket rikt fågelliv. Skrattnåskoloni dominerar. Vidare förekommer på skären och i vassarna runt dessa arter som är typiska för eutrofa slättsjöar, t ex knölsvan, skäggdopping, brunand och sothöna. Härtill kommer havskustens häckfåglar som smätärna och ejder.

*

OBS. Se nästföljande kartblad. (13)

13. OTHEM

TECKENFÖRKLARING

—————	Militärt skyddsområde
B	Botanisk värdefull
G	Geologisk värdefull
O	Ornitologisk värdefull
	Mycket skyddsvärt
	Skyddsvärt
Siffra	anger objektet

13:03:klass I, Asunden, OTHEM

Ornitologisk beskrivning: En trädlös, gräsklädd ö med blockterräng och raukområde i öster, i övrigt låga stränder.

Under fyra inventeringar på 1960-talet påträffades 35 häckfågelarter, bl a 350 par ejder, 2 par rödspov, sydlig kärrsnäppa, brushane, 5-10 par skärfläcka, skräntärna, småtärna och tobisgrissla. Under senare år synes ejder ha ökat betydligt.

13:04:klass II, Enholmen, OTHEM

Ornitologisk beskrivning: Liten ö med rikt fågelliv. Omkring 20 fågelarter tillhör de bofasta på ön, bl a tobisgrisslor i blockterräng. Hur många par som häckar är inte känt. Som mest har 98 ex inräknats i vattnet utanför ön. En del av dessa torde tillhöra den angränsande ön Grunnet (lokal 13:05), och en del kanske är icke-häckande fåglar. Ejder häckar med ca 50 par och fiskmås med en koloni som synbarligen dominerar ön.

13:05:klass II, Grunnet, OTHEM

Ornitologisk beskrivning: Liten låg gräsklädd ö med ca 15 arter häckfåglar, bl a tobisgrisslor i stenhällar, småtärna, roskarl och ejder. Tidigare häckade bl a skräntärna, en större skrattnåskoloni, silltrutkoloni, gravand och storspov. Ön är liksom övriga holmar i Slite skärgård starkt kulturläskad av jaktvårdsföreningens åtgärder under häckningstid och båtägares besök från Slite.

13:06:klass II, Majgu, OTHEM

Ornitologisk beskrivning: Den mest avlägsna av de fyra holmarna utanför Slite, liksom de andra med ett starkt påverkat fågelliv. Här finns cirka 15 häckande arter bl a ca 200 par ejder.

Under våren rastar vitkindad gås, under vintern är ön tillhåll för storskarv, upp till 50-75 ex.

13:09:klass I, Enholmen, Grunnet, Asunden och Majgu, OTHEM

Geologisk beskrivning: Endast Asunden har besökts. Beskrivningen av de övriga öarna grundar sig på flygbildstolkning.

Utanför Slite ligger en samling av öar, som ger området en skärgårdsliknande karaktär (bild G321). Av dessa öar är Asunden den största. Asundens södra del intas av en stor revkalkformation i berggrunden, som höjer sig ca 16 m ö h. Öns norra del är mycket flack. Revkalkkullen begränsas i norr och väster av en markant klint med kraftigt överhäng, medan kullens södra och östra delar sluttar mer flackt. Några låga klintsprång förekommer även på dessa sidor av kullen. Höjdpartiet är täckt av strandgrus i markanta vallar. Ur strandgruset skjuter berggrundspartier upp, vilka ofta har en raukartad utformning. Vid stranden på den ostligaste delen av Asunden ligger ett stort raukfält med flera mycket höga och märkligt formade raukar. Här ligger i själva strandkanten en mycket låg klint med grottlika utsvarvningar och överhäng.

Motivering för klass I: Bland de längs Gotlands kust sparsamt förekommande öarna bildar dessa Gotlands mest utpräglade skärgårdsnatur, och öarna utgör en enhet som det är angeläget att skydda. De uppvisar mycket vackra och intressanta strandmorfologiska drag i form av klintar med grottor och överhäng, raukar, pall och differentierad och välutbildad strandvallsmorfologi som på rent geovetenskapliga grunder har ett betydande bevarandevärde. Ett skydd av öarna är angeläget.

Moränytan är i en zon närmast stranden i norr delvis blockbeströdd. Strandgruset ligger avsatt i tydliga vallar. Dessa har ofta karaktären av strandsporrar. De tydligaste ligger nära stranden på öns nordvästra och nordöstra del, där slutet på sporrarna fått en markant krumuddelik form.

Enholmen höjer sig till en nivå strax under 15 m. Runt ön löper en delvis klapperstensklädd klint. Ön är täckt av strandgrus, men vallsystemen är kraftigt förstörda av fästningsanläggningen. I och nedanför klintbacken förekommer raukar och raukartade partier. De största raukarna finns i två raukfält vid öns sydvästra och nordöstra strand.

Mellan Asunden och Enholmen ligger Grunnet. Grunnet är en låg ö, vars högsta parti just når över 5-metersnivån. Ön är täckt av strandgrus, men berggrunden går på flera ställen i dagen, främst då i svallningszonen i form av en mindre pall. Strandvallsmorfologin är inte särdeles väl utbildad inom öns centrala delar, men närmare stranden blir den mer markant. Vid den västra och den nordöstra stranden förekommer ett flertal raukar.

Majgu är den näst största av öarna och den som ligger längst ut till havs. Ön har varit utsatt för en intensiv svallning, vilket avspeglar sig i en mycket markant strandvallsmorfologi på delar av ön. Strandvallarna omger öns högsta parti ringformigt. Vid öns högsta partier liksom i svallningszonen runt ön går berggrunden här och var i dagen. Längs den östra stranden finns ett subakvatiskt (under vatten liggande) berggrundsplan utbildat, en s k pall. En lång strandsporre är under utbildning vid öns nordvästra strand. Den har formen av en 250 m lång och ett par meter bred grusrygg, som skjuter ut i vattnet på öns läsida i förhållande till den övervägande svallningsriktningen. På flera ställen utanför strandlinjen förekommer relativt höga raukar, alla med basen på pallen i vattenlinjen.

14.VÄSKINDE

19.VISBY

TECKENFÖRKLARING

- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull

 Mycket skyddsvärt

 Skyddsvärt

Siffra anger objektet

14:07, 19:01-19:02, 19B.

14:07:klass I, Kronviken, VÄSKINDE

Ornitologisk beskrivning: Den lagunlika grunda sjöns fågelliv har väl dokumenterats av Nordström (1939 b), särskilt den intressanta blandningen av havs- och insjöfåglar och den rika förekomsten av grod- och kräldjur. Sedermera har även fynd av den sällsynta storfläckiga snoken gjorts här.

19:01:klass II, Skansudd, VISBY

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av ett lågt stenigt skär, ibland landfast, beroende på vattenståndet i havet. Skäret är rikt beväxt med huvudsakligen mållor. Innanför skäret finns en strandäng.

Fågellivet är rikt i området. Idag dominerar en skrattnåskoloni (den näst största på Gotland) med änder, vadare och tärnor i dess skydd. Tidigare utgjorde fisktärnan den dominerande fågelarten. Dvärgmåsar har tidigare häckat här.

Lokalen utgör en av de få attraktiva rastplatserna, särskilt för vadare, på en sträcka av flera mil på den i övrigt steniga nordvästkusten.

Tillfälligt har rastat snatterand, mindre sångsvan, dvärgbeckasin, sandlöpare, kungsfiskare och kentsk tärna.

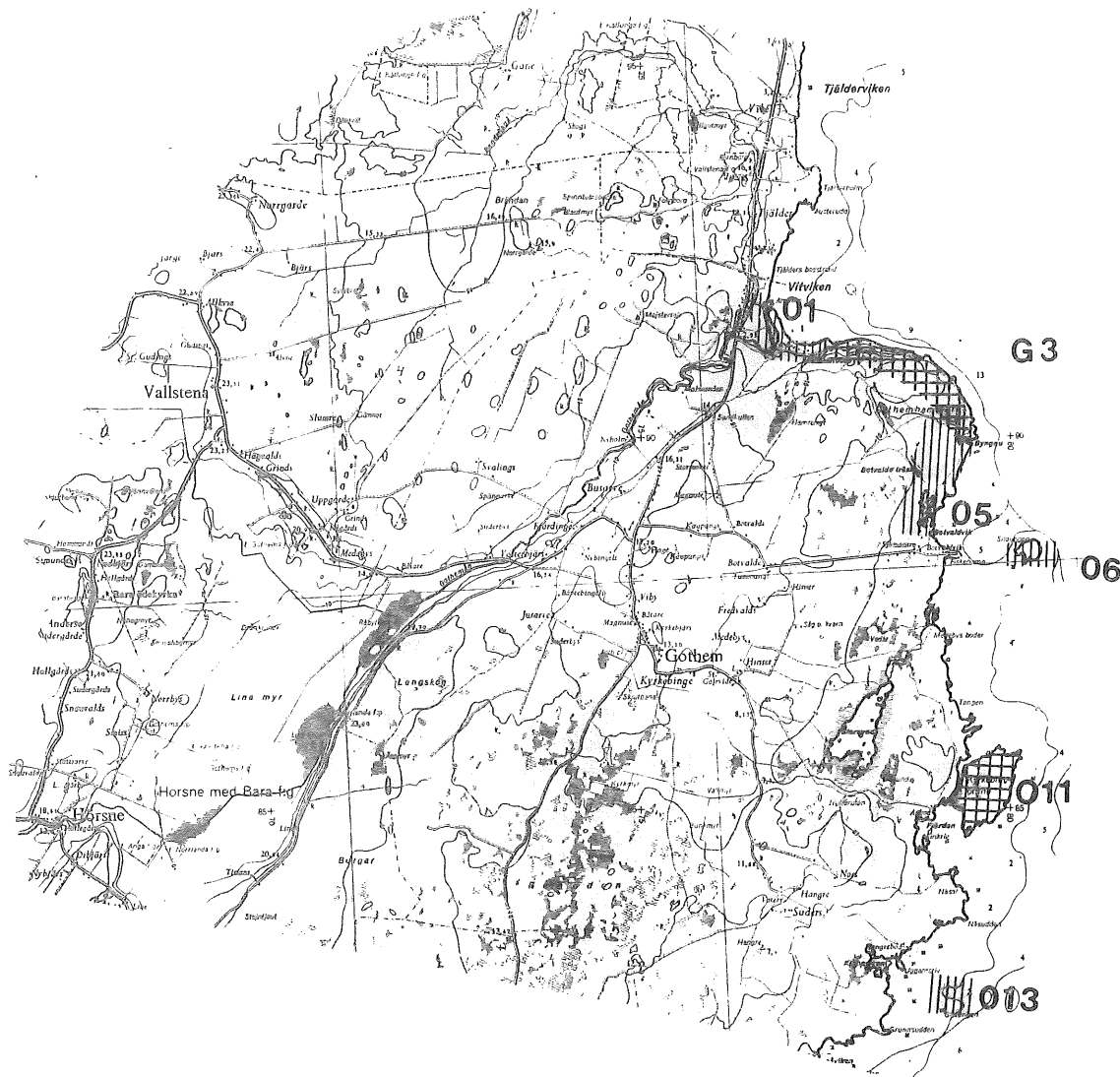
19:02:klass I, Flundreviken, VISBY

Ornitologisk beskrivning: Lokalen avser viken mellan Snäckgårdsbadens badvik i norr och den nya småbåtshamnen i söder, begränsad av bilvägen i öster.

Den lilla sankta strandängen utgör häckplats för cirka 10 arter strandfåglar, bl a knölsvan och rörhöna. Viken och de steniga skären där utgör rastplats under flyttningstider för upp till 2 000 änder, måsar, vadare och kråkfåglar. Tillfälligt har noterats kärrsångare, sillgrissla, mindre sångsvan, salskrake m m.

Även om området har sin stora lokala betydelse som den enda häckplatsen för sjöfåglar och som studieobjekt för skolundervisningen i Visby, har lokalen sitt största värde som övervintringsplats, dels för alförädare (årsvisst, eventuellt den enda i landet) och dels för dvärgbeckasin, enkelbeckasin (endast känt från Visbykusten) och vattenrall m fl.

19:B Brucebo naturreservat

TECKENFÖRKLARING

- B** Botanisk värdefull
- G** Geologisk värdefull
- O** Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffror anger objektet

28:01:klass II, Gothemån, GOTHEM

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar dels det vegetationsrika, delvis deltaliknande utloppet av ån vid Åminne och dels den cirka 5 km långa slingrande ån från Lina myr till havet.

Vid åmynningen har utbildats ungefär samma häckfågelfauna som i en liten insjö, bl a svarthakedopping, rörhöna och rörsångare. Här finns också en av de få häckplatserna för drillsnäppa på ön.

28:05:klass II, Botvaldvik med innanförliggande marker, GOTHEM

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar de grunda strandvätarna, vid Botvaldvik, som tidigare utgjort en havsvik, viken och skäret vid Byngnu samt det lilla agträsket Botvalde träsk i skogskanten.

Området är sedan gammalt känt för sin fågelrikedom, bl a med häckande svarthakedopping och en av de största kolonierna småtärna på ön. Vid ett tillfälle ringmärktes 171 fiskmåsungar här.

28:06:klass II, Sildungen, GOTHEM

Ornitologisk beskrivning: Liten ö, beväxt med bl a tall och oxel, rik häckplats med stor skrattnåskoloni åtminstone sedan sekelskiftet, grågås, upp till 4 par skräntärna, småtärna, stor koloni fiskmåsar m m.

28:011:klass I, Kyrkebingegrunn, GOTHEM

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av en låg ö eller halvö (beroende på vattenståndet). Den ligger nära kusten och är delvis skogklädd. På de öppna och sankt ängsmarkerna är det ett rikt fågelliv med rödspov, brushane, sydlig kärrsnäppa, roskar, småtärna, knölsvan, måsfåglar, änder och vadare.

Rosenfink häckade på ön 1972. Lokalen utgör rastplats för vitkindade gäss (upp till 1 000 ex) och grågäss samt genomflyttande vadare.

28:013:klass II, Gistungen, GOTHEM

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av ett litet skär i havet. Under vinterhalvåret är ön övervintringsplats för storskarvar.

28:G2:klass II och 28:G3:klass I, Gothemån och Gothemhammar, GOTHEM

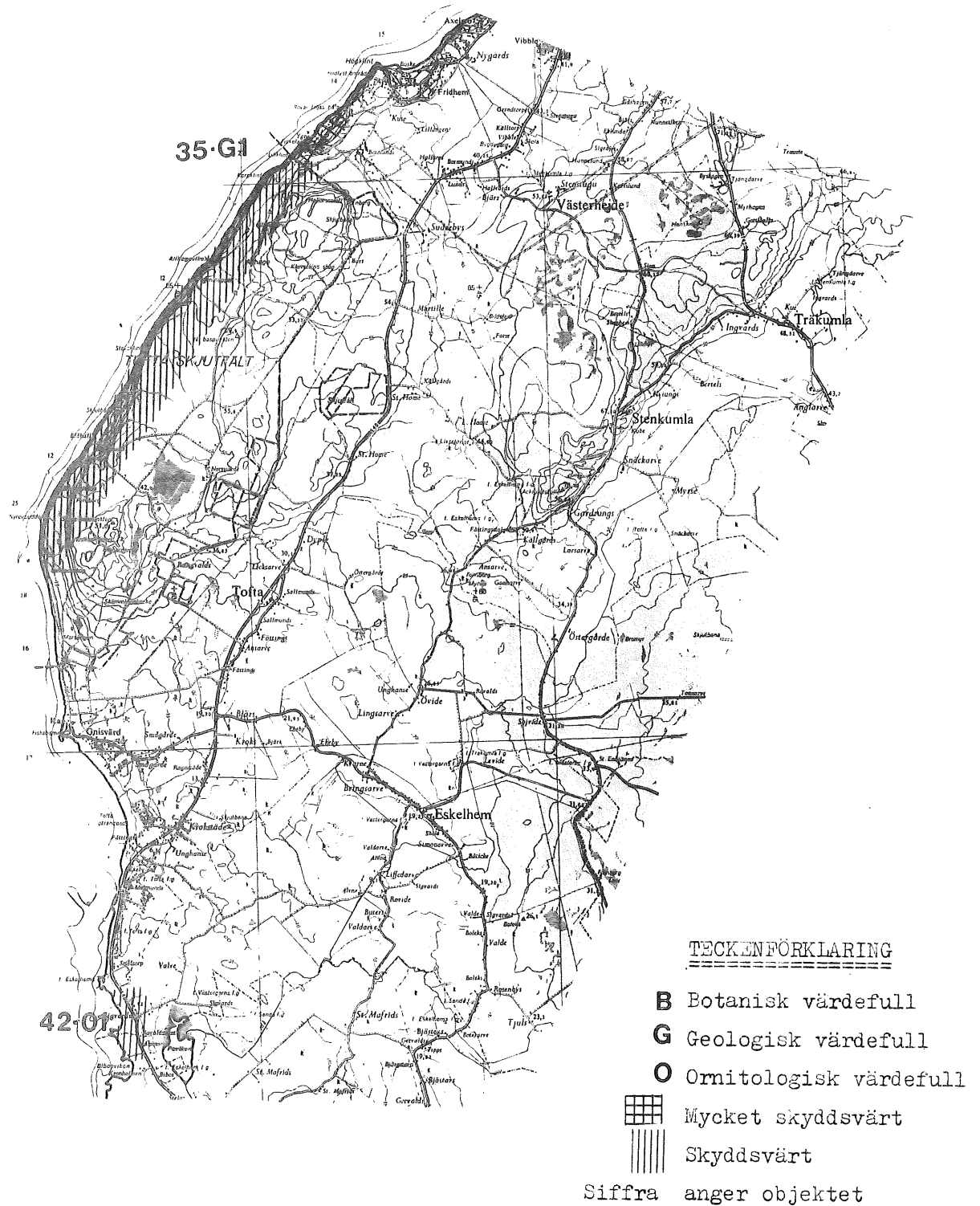
På Gothemhammar går berggrunden i dagen i själva strandkanten. Ute på själva hammaren sträcker sig en låg kustklint (objekt 28:G3). Även längre inåt land uppträder låga strandgrusklädda klintsprång. En ganska hög jordtäckt klint inkommer från Sandkullen i sydost och når trakten av Hammarboda, där den utflackas.

Hela Gothemhammar är täckt av strandgrus, avsatt i mycket markanta vallar. Närmast kusten bildar vallarna obehagliga klapperstensfält. Vallarna på Gothemhammars inre delar är klädda med skog.

Vid Byngnu utflackas kusten och häll- och moränmark dominerar. Stranden är blockbeströdd. Enstaka strandvallar uppträder närmast stranden

Den låga kustklingen på Gothemhammar (objekt 28:G3) är en berggrundsstratigrafiskt och paleontologiskt sett ytterst viktig lokal. På sträckan 1,2 till 1,6 km ostsydost om skjutbanan uppträder i klingen en utpräglad erosionsyta mellan två kalkstenspackar, som ger sig tillkänna på så sätt att fossilen i den undre packens överyta är avhyvlade. I lager ovanför finns en av Gotlands allra rikaste vertebratförekomster (ryggradsdjur).

35. TOFTA
42.ESKELHEM

35:G1-42:01

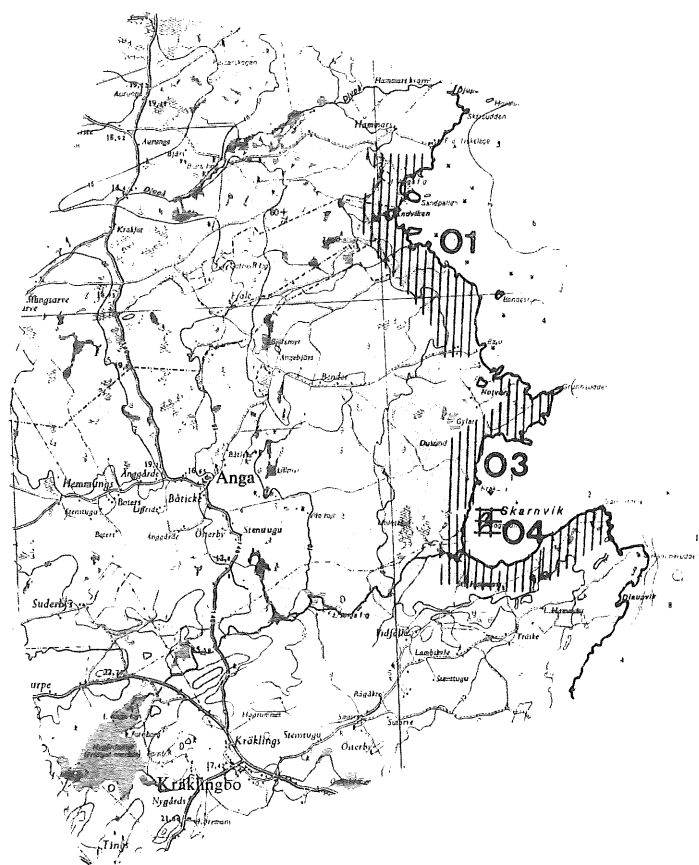
35:G1: klass I, Kuststräckan inom Tofta skjutfält, TOFTA /VÄSTERHEJDE/

Geologisk beskrivning: Här står vi inför ett av gotlands allra vackraste och mest imponerande kustavsnitt. Klinten når genomgående upp till 40-metersnivån och sträcker sig från Lillklint i norr och sydväst ut förbi Korpklint och Allhageviken till Stavs-klint som en hög och märklig utbildad kustklint.

42:01: klass II, Sigvards, ESKELEHEM

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av strandängar med en liten myr och en vät vid en låglänt kust. Här finns sedan gammalt stora skrattnåskolonier, särskilt i myren. Denna syns utgöra en alternativ häckplats för delar av den stora kolonin skrattnås i Paviken under vårar med högvatten, då botuvorna där står under vatten vid häckningstidens början.

I skrattnåskoloniernas hägn förekommer bl a årta, vigg och rörhöna. En häckning av kentsk tärna är känd.

TECKENFÖRKLARING

- B** Botanisk värdefull
- G** Geologisk värdefull
- O** Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffror anger objektet

49:01:klass II, Kustavsnitt från 500 m N Sandpallen till Bajus, ANGA /NORRLANDA/

Ornitologisk beskrivning: Området utgörs av ett strandavsnitt med små skär nära land och uddar med en koncentration av häckande och rastande fåglar. Skrattnås, knölsvan, ejder, grågås, havstrut finns bland de häckande, häger, mindre sångsvan, änder bland de rastande arterna.

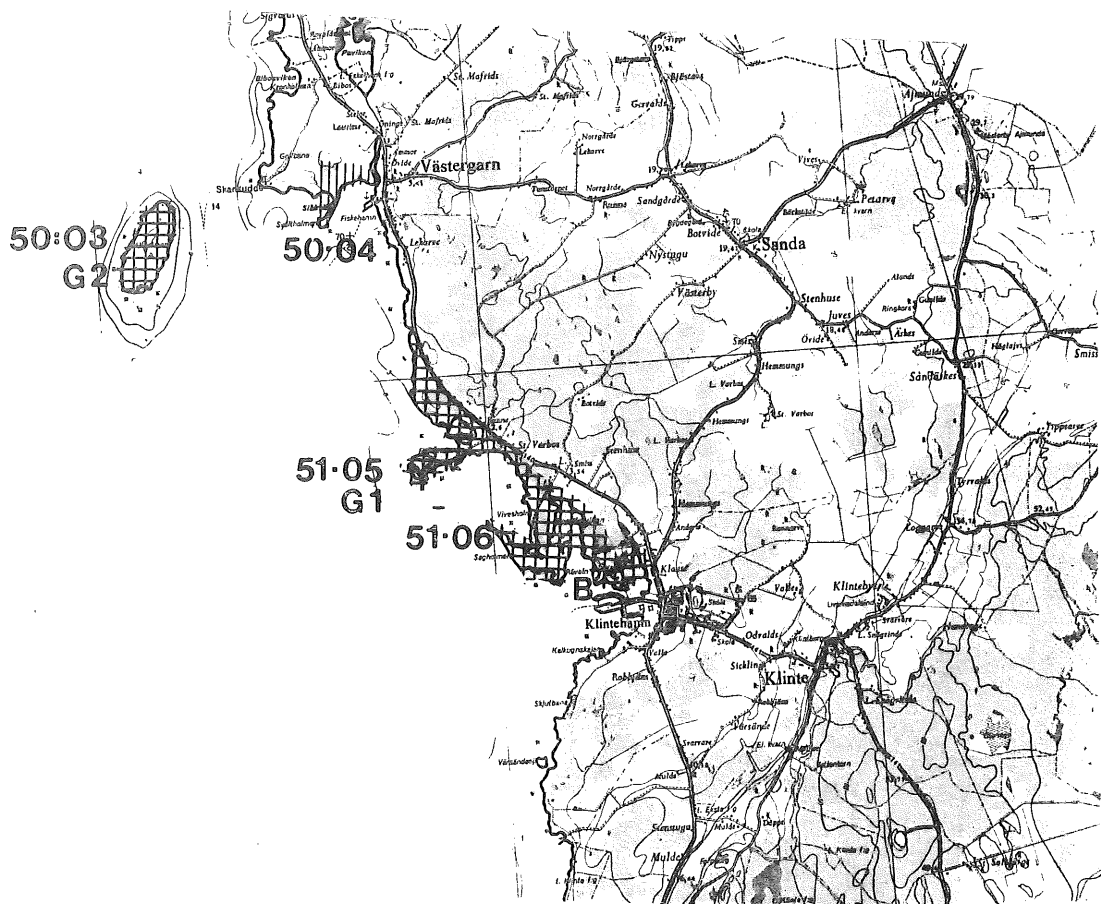
49:03:klass II och 49:04:klass I, Skarnvik med innanförliggande marker samt Koggrunn, ANGA /KRÄKLINGBO/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar den långgrunda Skarnvik med stränder och det lilla skäret Koggrunn samt våtmarker i närheten av stranden som Notvarp, Gylar och Molnträsk.

I området häckar grågås, skärfläcka (3-4 kolonier), knölsvan, skrattnås (en av öns största kolonier sedan gammalt) och i dess hägn häckar eller förekommer cirka 20 fågelarter under häcknings-tid, bl a skäggdopping (med bo i havet), brunand, årtä, skedand och sothöna.

Det har förekommit att bl a svart stork (1973), flockar av vit-kindade gäss och grågäss rastat här.

50. VÄSTERGARN
51. SANDA

TECKENFÖRKLARING

- B** Botanisk värdefull
- G** Geologisk värdefull
- O** Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffra anger objektet

50:03:klass I, Utholmen, VÄSTERGARN

Ornitologisk beskrivning: En låg ö, uppbyggd av grusvallar, huvudsakligen utan annan högre vegetation än enbuskar. Den är sedan gammalt känd som en av de bästa häckplatserna för ejder på Gotland (och tidvis även i landet). Omfattande ringmärkningsverksamhet har bedrivits under årens lopp.

I övrigt häckar 20-25 arter sjöfågel. Sammansättningen är delvis kulturpåverkad genom olika mänskliga åtgärder (decimering av gråtrutstammen, delvis bosättning på ön, tidigare giftutläggning för rovfåglar, nu matning av rovfåglar).

Bland övriga häckfåglar kan nämnas skräntäma, småtärna, kolonier fisktärna, skrattnås, gråtrut, silltrut och havstrut i växlande antal, under senare år knölsvan och tidigare grågås.

Ön utgör rastplats för vitkindad gås (upp till 500 ex samtidigt), ruggningsplats för grågås samt övervintringsplats för skärsnäppa och storskarv. Hösten 1973 rastade 500 prutgås.

50:04:klass II, Svältholmen, VÄSTERGARN

Ornitologisk beskrivning: På den långsmala låga halvön med tångbankar och lägre växtlighet finns en rik ansamling fåglar av växlande sammansättning. Under sista året häckade exempelvis småtärna och skärfläcka kolonivis. I tångbankarna rastar vidare om höstarna i flockar.

50:G2:klass I, Utholmen, VÄSTERGARN

Utholmen är en mycket flackt välvd ö, som höjer sig till drygt 6,5 m ö h. Praktiskt taget hela ön är täckt av strandgrus, avsatt i markanta strandvallar. Ingen högre vegetation förutom fyra höga askar förekommer på ön, och strandvalls morfologin framträder på ett enastående sätt (bild G245 och G246). Flera av vallarna har karaktären av strandsporrar. I själva svallningszonen går hållytan här och var i dagen i form av en mer än 100 m bred, huvudsakligen subakvatiskt (under vattnet) belägen berggrundshylla, en s k pall.

Utholmen som är exponerad för vågorna har varit och är utsatt för svallning från flera håll, dock med övervikt från sydväst. Pallen förtär mycket av vågornas kraft men ändå omdanas hela tiden öns nordöstra stränder på ett ibland genomgripande sätt. Särskilt kraftigt har en udde vid den nya fyren förändrats genom vindkantningar under de senaste åren. Dessa förändringar har på ett mycket åskådligt sätt dokumenterats genom flygfotografering av A. Philip, och han har beskrivit förändringarna i en artikel i Gotlänningen och Gotlands Folkblad av den 5.10.1973.

51:05:klass I, 51:06:klass I och 61:01:klass I, De steniga revlarna vid Koviken, Vivesholm, Sagholmen, Räveln och Sandboviken samt Varvsholmsviken, SANDA /KLINTE/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar den långgrunda, vassrika viken och ån öster om Varvsholm, den djupt inskurna långgrunda Sandboviken, de låga, numera sammanvuxna halvöarna Vivesholm, Räveln och Sagholmen samt de steniga revlarna (Fogelholmen) vid Koviken.

Häckfåglar inom området: koloni kentsk tärna (den andra större på Gotland), snatterand, skärfläcka, sydlig kärrsnäppa, brushane, 5-6 kolonier skrattnås m fl. Rastfåglar: vitkindad gås, grågås, prutgås, många vadare m fl. Vintertid finns bl a storskarv, havsörn och skärsnäppa på holmarna och upp till 2 000 sjöfågel i vikarna - den tredje talrikaste lokalen för övervintrande sjöfågel på Gotland (för sot-höna den största på ön).

Bland särskilt anmärkningsvärda observationer som visar områdets betydelse kan anföras smådopping 20 ex, skäggdopping 70 ex, mindre sångsvan 75 ex, kungsfiskare, vitttrut, dvärgbeckasin, alförrädare, turturduva, gräshoppsångare, kärrsångare och lundsångare.

Motivering för klass I: Ett koncentrat av viktiga häckfåglar (utan motsvarighet på en så liten plats på Gotland) och betydande rast- och övervintringslokal.

51:G1:klass I, Kuststräckan från 900 m S Lekarve i norr till Varvsholm i söder, SANDA

Geologisk beskrivning: Kuststräckan är huvudsakligen mycket flack och påfallande rikt blockbeströdd. Några märkliga geologiska bildningar skjuter ut i havet vid Koviken och på Sagholmen. Dessa uddar (gotländska "årdar") har fått en flikig, ytterst märkelig form (bild G247). Uddarna hyser strandvallar, och de tentakellika årdarna har en mycket klar strandporrekaraktär (bild G248).

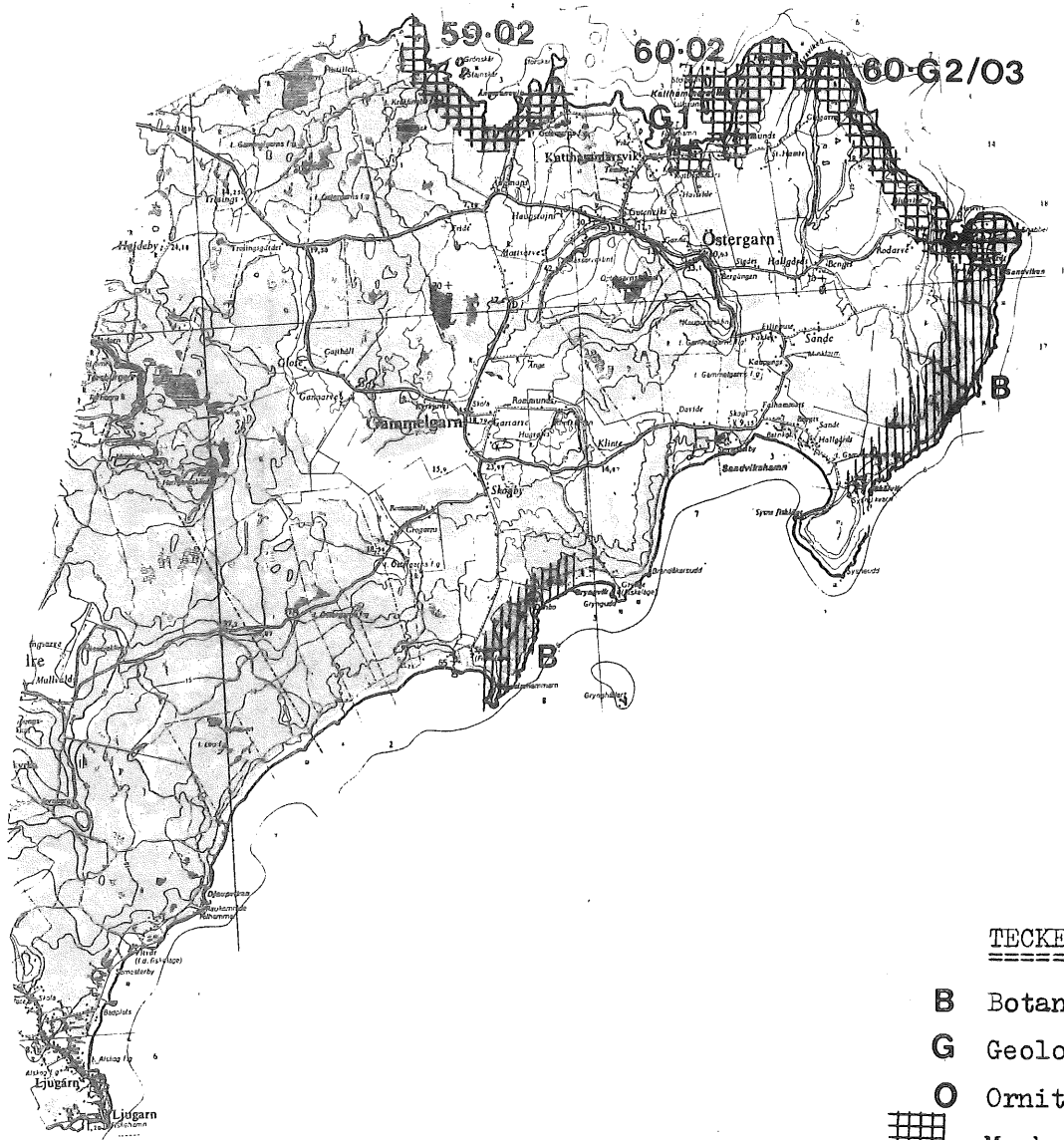
Motivering för klass I: Kuststräckan har en flikig, mycket märkelig utbildning med årdarna vid Koviken och på Sagholmen som unika strandelement. Deras vetenskapliga intresse är mycket stort, och området är ett klart riksobjekt.

51:B Varvsholmsstranden

59. GAMMELGARN

60. ÖSTERGARN

60:G3/O4

TECKENFÖRKLARING

- B** Botanisk värdefull
- G** Geologisk värdefull
- O** Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffra anger objektet

59:02: klass I, Ängmansvik, GAMMELGARN /KRÄKLINGBO/

Ornitologisk beskrivning: Låglänta strandängar med vikar och skär med rikt strandfågelliv med häckning av grågås, småtärna (vissa år 10-15 par), skärfläcka, grönbena (sommaren 1971, den första kända häckningen på ön sedan cirka 25 år), skrattmåskolonier, knölsvan m m. Bland rastande fåglar märks bl a mindre sångsvan, kungsfiskare, prutgås och fiskgjuse.

Motivering för klass I: Rikt häckningsområde enligt ovan.

Störningskänslighet: På strandängarna och skären finns ägg och ungar på våren och försommaren, och de är mycket känsliga för besök av människor.

60:02: klass I, Lillgrunn och Storgrunn, ÖSTERGARN

Ornitologisk beskrivning: Lokalen består av två mindre skär i Katthammarsvik, som är bevärta med hundloka och annan frodig örtvegetation. De är sedan gammalt kända som en av Gotlands mest betydande häckplatser för skrattmå. På 1950-talet räknades över 1 300 bobalar. Omfattande ringmärkning har skett under årens lopp (år 1929 t ex 1086 ungar), med många intressanta återfynd, från Estland och Ostpreussen till Italien, Frankrike och Nordafrika.

Skäggdopping, skräntärna, knölsvan, kanadagås, eventuellt kentsktärna, trutar, vadare och änder häckar också på skären.

Viken är isfria vintrar en viktig övervintringsplats för änder och svanar.

60:04: klass I, Östergarnsholm, ÖSTERGARN

Ornitologisk beskrivning: En låg och vidsträckt ö utan nämnvärd högre vegetation. Här är en betydande häcklokal med 25-30 arter sjöfågel. Bl a finns den största kolonin av tobisgrissla på Gotland i blockterrängen i nordvästra delen av holmen. Där häckar även hussvalor i Svalgrottan. Brushane, skräntärna, många par ejder, koloni av silltrut och silvertärna tillhör häckfaunan. Tidi-gare har korp varit bosatt här.

Mindre flugsnappare, dvärgsparv, smalnäbbad simsnäppa, alförrädare (omkring år 1928), stora skaror av vitkindade gäss m m har rapporterats rasta.

60:G1: klass I, "Megalomus gotlandicus"-förande kalksten vid stranden strax O Katthammarsviks hamn, ÖSTERGARN

Geologisk beskrivning: I ett smalt bälte närmast stranden ligger blottningar av en kalksten, som stratigrafiskt sett tillhör Hemselagrens understa del. Denna del kallas för den "Megalomus gotlandicus"-förande enheten inom Hemselagren, uppkallad efter en mussla. Enheten har här sin viktigaste blottning.

Motivering för klass I: Lokalen är en mycket viktig studielokal och har närmast internationellt intresse. Alla paleontologiska exkursioner på Gotland har lokalen på sitt program.

60:G2:klass I, Hammaren och Grogarnsberget, ÖSTERGARN

Geologisk beskrivning: Hammaren uppvisar en mycket väl utbildad strandvallsmorfologi. I en ganska bred zon närmast stranden har vallarna karaktären av obevuxna klapperstensvallar. Längre inåt land och på högre nivåer är de skogklädda. Här utsträcker sig vall efter vall mot Hammarens inre delar. Runt udden går berggrunden i dagen i själva svallningszonen. Nordost om Hammaren utbreder sig en bred subakvatiskt (under vatten) belägen berggrundshylla, en pall som går tvärs över Färsviken och fortsätter norr och öster om Grogarnsberget. I Färsviken är för övrigt strandvallar under utbildning ute i vattnet just på denna pall.

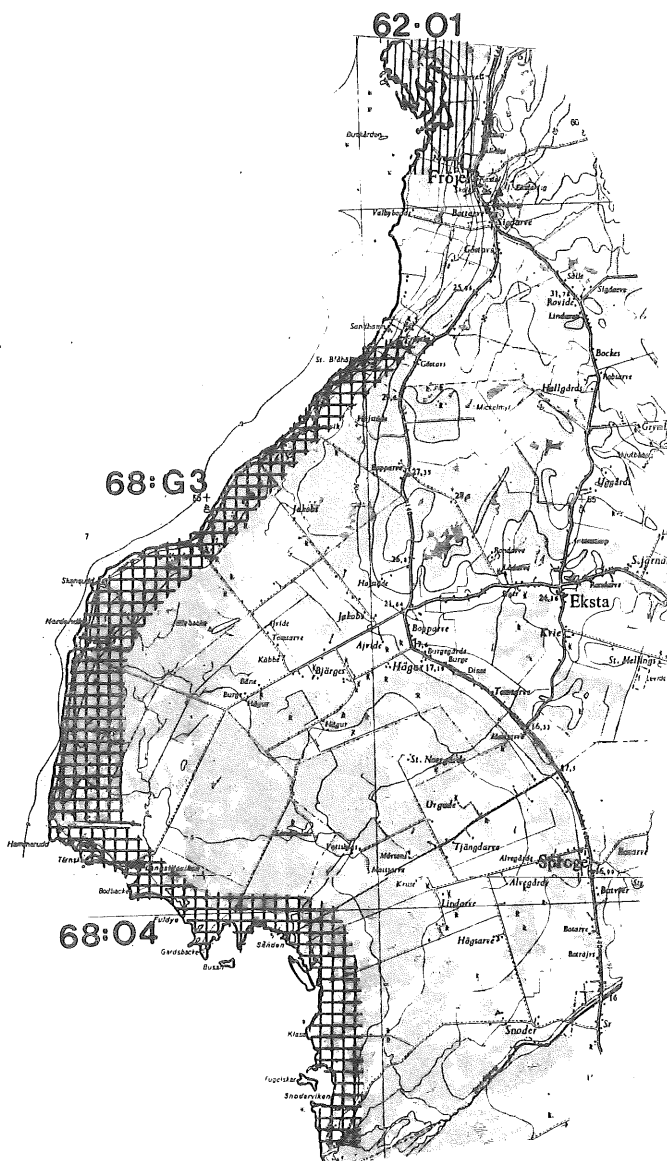
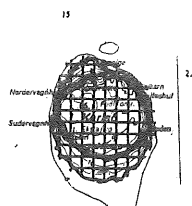
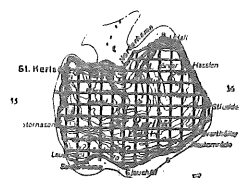
Motivering för klass I: Kustavsnittet bedöms av Königsson som ett av gotlands vackraste.

60:G3: Klass I, Östergarnsholm, ÖSTERGARN

Ön domineras av strandgrus, som är avsatt i markanta vallar. Den saknar helt högre vegetation, och strandvallsmorfologin framträder mycket tydligt (bild G261). På öns centrala delar ligger ett stort delvis mycket sankt alvarområde. Den östra kuststräckan mellan Havudden och Fugeludd har en mycket flikig utbildning med strandgrus, som skjuter ut i revlar och horn (bild G262).

60:B klass II, Östra stranden från Skärvik i söder till Herrvik fiskehamn i norr
Danbo naturreservat

62. FRÖJEL
68. EKSTA

TECKENFÖRKLARING

- B** Botanisk värdefull
- G** Geologisk värdefull
- O** Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffror anger objektet

62:01:klass II, Gannarveviken, FRÖJEL

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av en grund havsvik med låga flikiga skär och sank mark. Stor skrattnåskoloni dominerar, upp till 400 par. Knölsvan häckar sedan 1942 (den första kusthäckningen på ön). Här finns också en koloni av häckande småtärna. Svarttärna och grågås har iakttagits under häckningstid. Lokalen är rastplats för vitkindade gäss (upp till 200 ex) och vintertid tillhåll för storskarvar.

Motivering för klass II: Koncentrerat häckfågelliv.

68:04:klass I, Sproge - Eksta-kusten, EKSTA /SPROGE/

Ornitologisk beskrivning: Strandängar vid långgrund kust med en del små holmar nära stranden och från havet avsnörda vikar och vätar med art- och individrikt fågelliv större delen av året.

Här återinvandrade skärfläcka i slutet av 1940-talet efter att ha saknats på Gotland sedan 1850-talet. Stammen av skärfläcka är här idag troligen den största på Gotland (och en av de största i landet). Grågås, sydlig kärrsnäppa, brushane, rödspov m fl hör till faunan.

Stora flockar änder och gäss samt art- och individrika flockar vadare ses rasta. Vintertid är lokalen uppehållsplats för bl a storskarv och havsörn.

Motivering för klass I: Som rastplats, särskilt för vadare, utgör området en av de viktigare lokalerna i Östersjöområdet, som en länk i en kedja av stora rastplatser för genomflyttande fåglar.

68:G3:klass I, Kuststräckan från Sandhamn i Fröjel till Hammarudd, EKSTA /FRÖJEL/

Geologisk beskrivning: Hela kuststräckan har en mycket utpräglad strandvallsmorfologi. Längs långa sträckor uppträder en låg, lodrätt stupande klint vid själva stranden (bild G289).

Från Sandhamn i norr sträcker sig markanta strandvallar längs kusten åt söder. Hällytan går i dagen i själva strandkanten, och efter hand reser sig en låg kustklint, som vid St Blåhäll är som högst. Klinten är utbildad i en utpräglad lagrad, blåaktig och märglig kalksten, som stratigrafiskt sett tillhör det berggrundsled som fått namnet Muldemärgelsten. Mot Djauvik utflackas klinten och försvinner för att återkomma söder om Djauvik. Strandvallsmorfologin är hela tiden välutbildad.

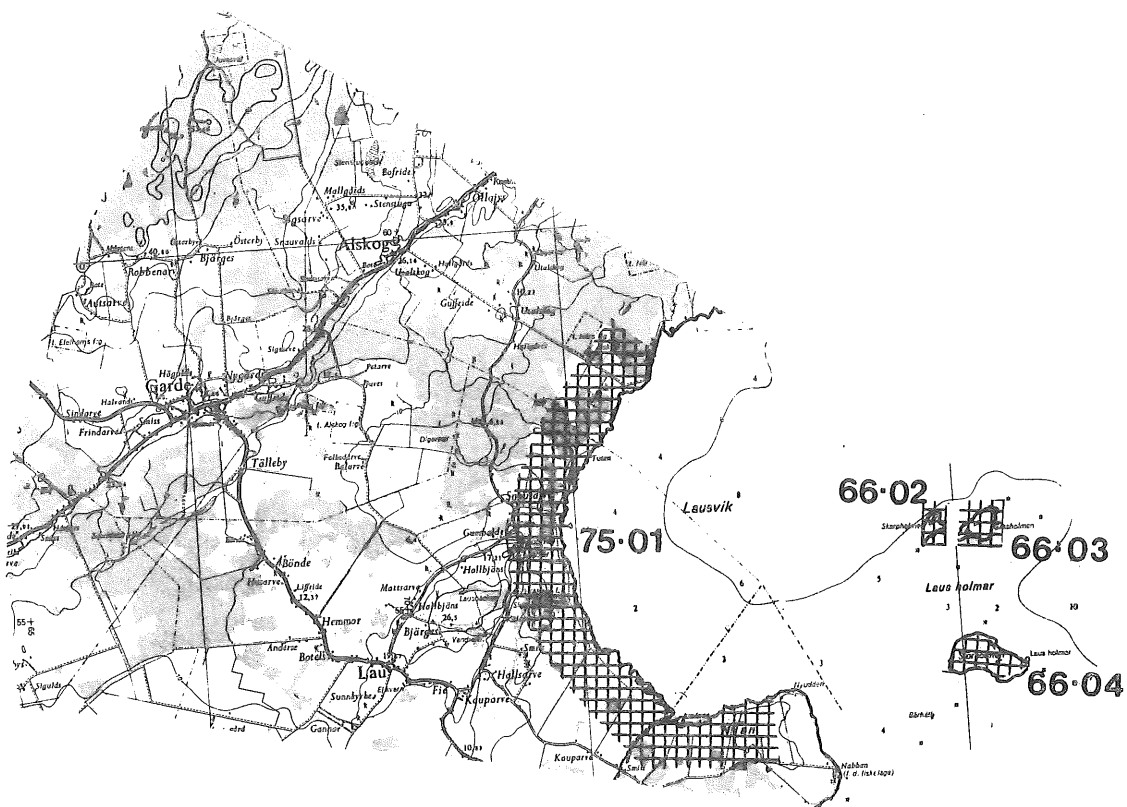
Mellan Djauvik och Vavle står klinten med sin fot i vatten och bearbetas kraftigt av vågorna (bild G289). Den är här som högst. Området innanför klinten är hela tiden täckt av strandgrus avsatt i markanta vallar.

Mot Vavle utflackas klinten igen och försvinner, men den höjer sig väster om Vavle för att ånyo utflackas söder om Skansudd. Söder om Kronvald ligger närmast stranden en ca 50 m bred zon som har "Nepertstensvallar. Så är fallet längs den återstående kuststräckan ner till Hammarudd. Innanför klapperstensfältet uppträder ett utbrett fält av skogklädda strandvallar. Sevärd är den extremt krypande karaktären hos tallarna närmast stranden.

Motivering för klass I: Kuststräckan har en synnerligen vacker och intressant geologisk utformning med klintar och mellanliggande flackare områden där strandvällsmorfologin är välutbildad. Klappersstensfältet söder om Kronvald är stort. En intressant vågbearbetning pågår i klinten, och då berggrunden är märglig och lös, sker betydande lossbrytning av klappermaterial ur klinten, och detta material transporteras längs kusten. Kuststräckan är den enda på Gotlands storland som i stor skala uppvisar pågående vågbearbetning av en klint, och området har därför det allra högsta värde vid studier av kustprocesser. Det är framför allt detta förhållande plus det förhållande att klintarna är de förnämligaste blottningarna av delar av det berggrundsstratigrafiska ledet Muldemärgelsten, som gör att högsta klass ur geologisk synpunkt är naturlig beteckning på kuststräckan.

Det berggrundsstratigrafiska och paleontologiska intresset är närmast att betrakta som internationellt.

66. ALSKOG
75. LAU

TECKENFÖRKLARING

- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffror anger objektet

66:02-03-04, 75:01

66:02:klass I, 66:03:klass I, 66:04:klass I, Laus holmar, ALSKOG

Ornitologisk beskrivning: Öarna saknar trädvegetation. Skarpholmen och Gräsholmen är obetade och har rikt utvecklad örtvegetation av bl a hundloka. Storholmen betas av ungnöt och har kortare gräsväxt. Här finns också en del sankmarker.

Öarna har en rik häckfågelfauna med omkring 35 arter, mest känt är de många häckande paren grågås på de båda mindre holmarna sedan gammalt, vilket lett till fridlysning av dessa.

Storholmen är en av de tre stora rastplatserna av internationell betydelse för vitkindade gäss under deras sträck över Östersjön.

Utöver tidvis stora kolonier måsfågel och ejder häckar bl a brushane, sydlig kärrsnäppa, småtärna, skärfläcka och roskarl (ett 10-tal par).

Motivering för klass I: Viktig länk för de flyttande vitkindade gässen.

75:01:klass I, Lausvik, LAU /ALSKOG/NÄR/

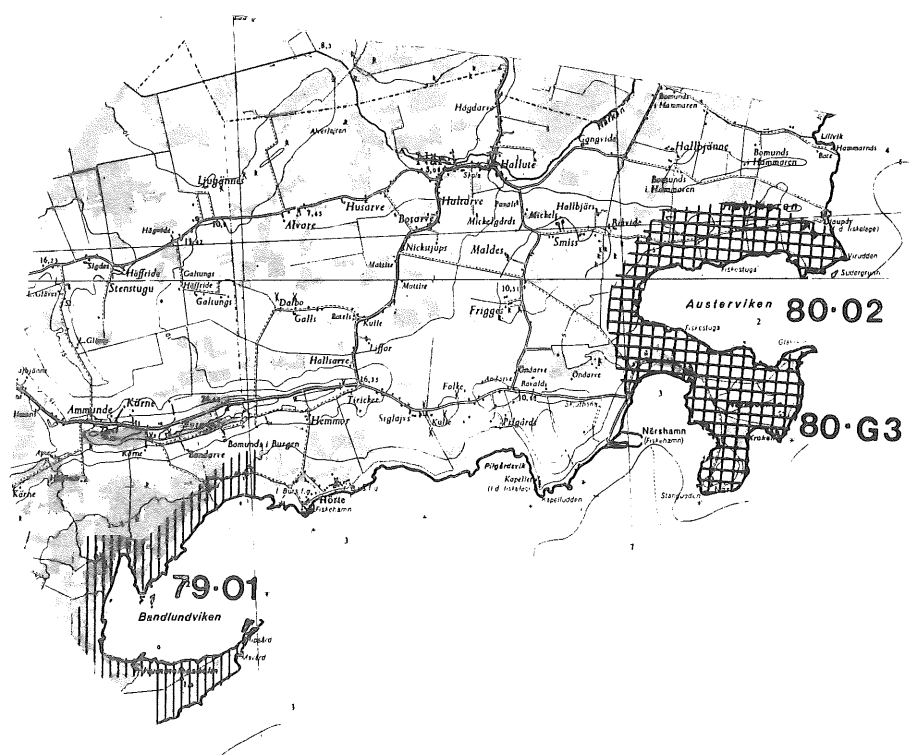
Ornitologisk beskrivning: Vidsträckta kreatursbetade strandängar och mycket långgrund halvmillång havsvik. Här är häckplats för ett betydande antal fåglar, bl a skärfläcka, rödspov, sydlig kärrsnäppa, brushane och sydlig gulärta.

Som rastplats för änder och vadare saknar Lausvik motstycke på Gotland. Så har exempelvis flockar av följande storleksordning uppehållit sig inom området: myrspov 400 (på våren då arktiska vadare rastar sällsynt i landet), mindre sångsvan 180, 185, 245 etc olika år, (de högsta siffrorna för denna sällsynta art i landet), jätteflockar av änder och vadare, upp till 3 000 ex samtidigt, särskilt stora flockar av gravand och strandskata.

Bland rariteter kan nämnas jaktfalk och tereksnäppa.

Motivering för klass I: Området kan räknas till de främsta fågelstränderna i Norden.

80. NÄR

G Geologisk värdefull

☒ Mycket skyddsvärt

ra anger objektet

Siffror anger objektet

79:01:klass II, Hummelbosholm och Bandlundviken, BURS /RONE/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar dels den låga gräsklädda halvön och dels den grunda viken med dess stränder norr därom.

Området har främst utmärkts som en rastplats, bl a har upp till 500 vitkindade gäss, 300 grågäss, flockar av trana, mindre sångsvan samt pilgrimsfalk, smalnäbbad simsnäppa, sandlöpare och salskrake rapporterats iakttaga.

Brushane, skärfläcka, knölsvan och skrattnås tillhör häckfaunan.

Motivering för klass II: God rast- och häckplats.

80:02:klass I, Närsholmen och Austerviken, NÄR

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar halvön Närsholmen och den grunda Austerviken med strandängar norr därom. Området har stora likheter med Faludden, både beträffande natur och fågelliv. Skärfläcka, rödspov, brushane och sydlig kärrsnäppa häckar också här bland åtskilliga änder och vadare. Av rastande fåglar märks rödhuvad törnskata, praktejder (årsvis flera år), härfågel, glada, stora flockar änder vintertid m m.

Lokalen är riksbekant som häckplats för skärfläcka från 1819 till mitten av 1800-talet. Arten återkom som häckfågel hundra år senare.

Motivering för klass I: Området har i betydelse för strandfåglarna jämförts med Grötlingboud, Lausvik, Faludden och Eksta-Sproge-kusten (Stolt 1971).

80:G3: klass II, Närsholmen, NÄR

Geologisk beskrivning: Närsholmen är till allra största delen täckt av strandgrus, ansamlat i markanta vallar.

Framför allt södra delen av Närsholmen (vid fyren) uppvisar en välutbildad strandvallsmorfologi. Här ligger en lång serie av markanta vallar, som ringformigt omramar höjdpunktiet vid fyren. Norr om fyren sammanstrålar dessa vallar i spetsig vinkel med varandra, och de sammansmälter till en långsträckt rygg, som sträcker sig från fyren och nordost ut. Denna rygg har uppkommit genom vågomböjningen runt den dåvarande ön, och ryggen utmärker det ställe där vågorna på läsidan av ön genom vågomböjningen mötts, med ackumulation som följd.

På det subakvatiska berggrundsplanet (pallen) i viken benämnd Kroken, är tre mycket långsträckt strandsporrar under utbildning ute i vattnet (bild G309).

81.HABLINGBO

86.NÄS

81-01

81-04

86-01

86-03

04

86-06

TECKENFÖRKLARING

B Botanisk värdefull

G Geologisk värdefull

O Ornitologisk värdefull

 Mycket skyddsvärt

 Skyddsvärt

Siffra anger objektet

81:01,04,86:01-03-06

81:01:klass I, Kusten från Sandskallen till Laxskär samt ett skogsområde från Kvännakershamn till Nisseviken, HABLINGBO /SILTE/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar dels kusten med vikar och skär från Sandskallen till Laxskär och dels ett skogsområde med agmyrar, våtar och sankmarker mellan Kvännakershamn och Nisseviken.

Det rika fågellivet vid kusten kan exemplifieras med skärfläcka, brushane och en av de största kolonierna småtärna på Gotland f n.

81:04:klass II, Nisseviken och Snabben, HABLINGBO /HAVDHEM/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar den långgrunda viken Nisseviken och den långsmala låglänta udden Snabben väster om viken. Området utgör en av Gotlands finaste strandfågellokalerna i klassen närmast under de riktigt stora fågellokalerna.

Skärfläcka, brushane, skäggdopping, knölsvan (3 par) tillhör de cirka 25 arterna häckande strandfåglar. Snatterand har ett par år observerats under häcktid.

Området är en betydande rastplats för vadare och änder, vilket kan exemplifieras med iakttagna 50 storspov, 150 kärrsnäppa, 60 myrspov, 12 småspov, 60 brushane och 175 vitkindad gås.

86:01:klass II, Stora Däppan, NÄS

Ornitologisk beskrivning: Mycket grund, vegetationsfattig våtmark i öppet strandlandskap. Lokalen har dragningskraft på strandfåglar genom sin belägenhet och utformning. Ett koncentrerat fågelliv råder här jämfört med de omgivande markerna. Bland fåglarna märks skedand, årta, kricka, knölsvan och skärfläcka.

86:03:klass I och 86:04:klass I, Sydvästra och södra stranden av Näsudden, Storgrunn och Lillgrunn samt Flisen, NÄS

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar den sydvästra och södra strandremsan av den stora udden Näsudden samt de små öarna Storgrunn, Lillgrunn och Flisen (Näsrevet) (lokal 86:04). De senare är jämte Bodudd djurskyddsområden, främst avsett som skydd för rastande och häckande grågäss. Området är också sedan gammalt känt som ett gott tillhåll för sälar, förutom gråsäl och knubbsäl även vikare (Norrén 1959). Del av området har 1970 föreslagits som sälskyddsområde.

Upp till 1500 ruggande grågäss har inräknats i området - det efter Rone holmar troligen viktigaste ruggningsområdet i Östersjön. Vitkindade gäss har iakttagits rasta i flockar upp till 500 ex.

86:06:klass I, Det inre av Burgsviken med innanförliggande strandområden, NÄS /FIDE/GRÖTLINGBO/

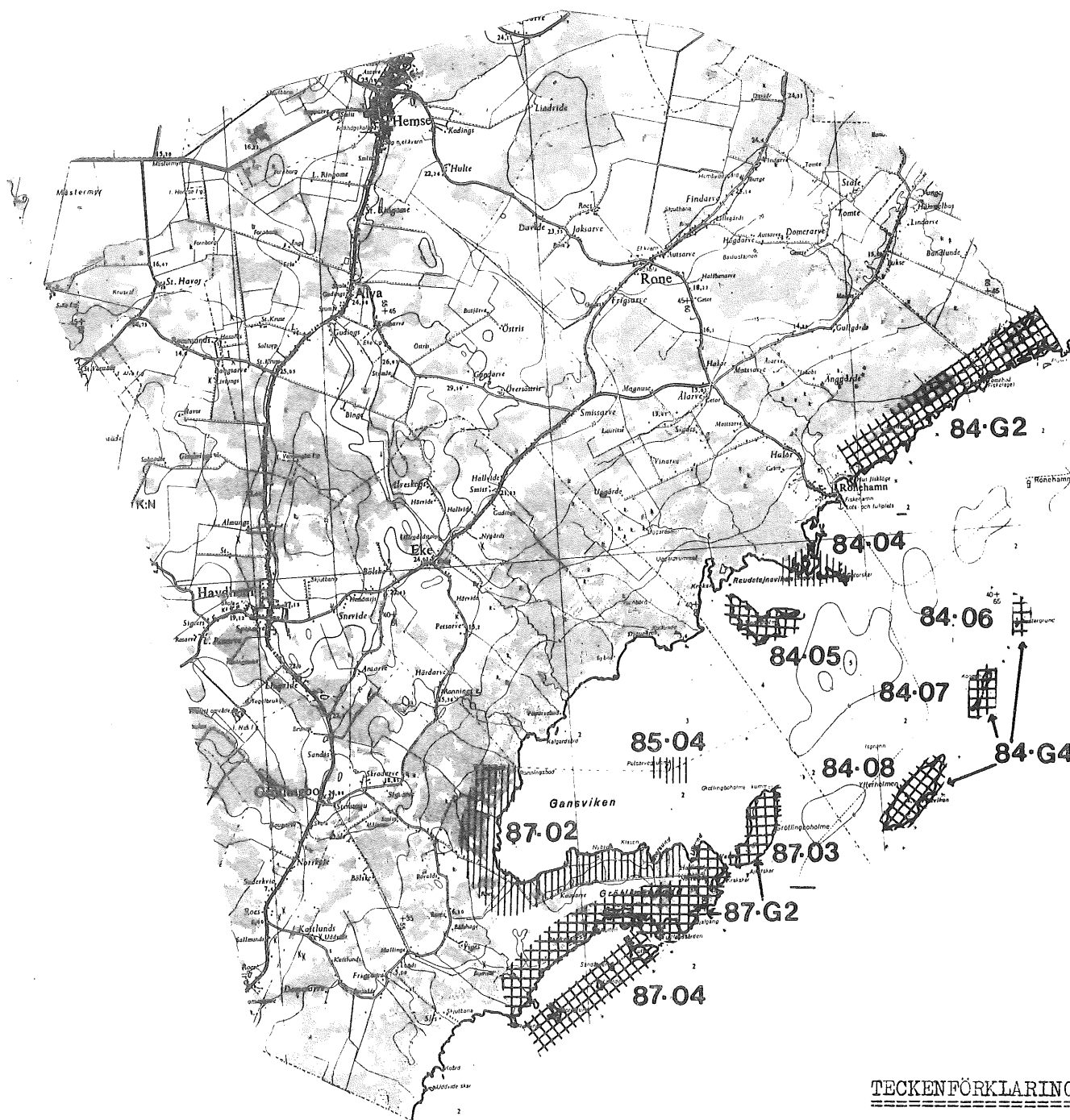
Ornitologisk beskrivning: Området omfattar det inre sankstrandområdet norr om Fidenäs samt den inre delen av Burgsviken jämte angränsande strandremsor.

En koncentrerad häckfågelfauna finns på Storården och i innersta delen av viken, bl a med skrattnåskolonier, roskarl och skärfläcka.

Främst är lokalen en rastlokal av rang för änder och vadare. Följande kan anföras som belysning av lokalens betydelse: 300 kustpipare maj 1966 (sällsynt med så stora flockar arktiska vadare på våren i Sverige), 500 grågås juli 1973, 75 mindre sångsvan mars 1973 (en av de större flockarna på ön och i landet), 2 rödhuvad dykand mars 1973 (endast en gång tidigare anträffad på Gotland).

84. RONE

87. GRÖTLINGBO

TECKENFÖRKLARING

B Botanisk värdefull

G Geologisk värdefull

O Ornitologisk värdefull

Mycket skyddsvärt

Skyddsvärt

Siffra anger objektet

84:04:klass II, Getorskär och Langård, RONE

Ornitologisk beskrivning: Här finns en koncentration av häckande vadare och tärnor såsom silvertärna, småtärna, roskarl och många par större strandpipare. Det är, som Stolt (1971) framhåller, arter som tillhör de kortbetade och vegetationsfattiga öppna strandområdena, en biotoptyp och fågelsammansättning som ser ut att bli allt sparsammare i våra dar till följd av igenväxning i samband med minskad betesgång.

84:05:klass I, Sigdesholm, RONE

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av en busk- och vegetationsrik liten ö nära stranden med en art- och individrik fågelfauna, cirka 30 arter häckfåglar.

Skärfläckan som bosatte sig här redan 1949 har tidvis saknats på holmen, men häckade 1973 med 25 par, en av de större kolonierna på Gotland. Brushane, grågås, sydlig kärrsnäppa, småtärna och roskarl tillhör de övriga häckfåglarna.

84:06:klass I, 84:07:klass I och 84:08:klass I, Austergrund, Koggen och Ytterholmen, RONE

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar den vidsträckta gräsbevuxna Ytterholmen, den lilla vegetationsrika ön Koggen samt omgivande skär.

Ytterholmen är en av tre stora uppehållsplatser för de rastande vitkindade gässen under deras överflygning av Östersjön. Holmen är också av allt att döma huvuduppehållsplats för ruggande grågäss i hela östersjöområdet. Maximiantalet gäss torde röra sig om tal i storleksordningen 3 000 ex av vardera arten, således den viktigaste av alla gäslokalerna på Gotland.

På Koggen har upp till 20 par grågäss häckat men är nu genom störningar nere i samma antal som 1909, 3-4 par (trots att arten ökat kraftigt på Gotland under senare årtionden).

Motivering för klass I: Synnerligen betydelsefull rast- och ruggningsplats för gäss.

Störningskänslighet: På Ytterholmen är störningskänsligheten störst i mars-april, juni och oktober under de rastande gässens uppehåll där och på Koggen under mars-maj under grågässens ruvningstid.

84:G2:klass I, Kuststräckan från Flusen i norr till Hus fiskeläge i söder, RONE /BURS/

Geologisk beskrivning: Hela kuststräckan är till ytterlighet flack och genomgående ytterst kraftigt blockbestrodd (bild G16 och G333). Moränmark dominerar. Innanför Flusen är stranden mycket flikig, och laguner håller på att avsnöras från havet medelst kustparallella ryggar som i ytan hyser strandgrus, men som mycket väl kan vara betingade av små upphöjningar i moränytan. Först en bit in från kusten uppträder mer påtagliga strandvallar.

84:G4: klass I, Ytterholmen med Koggen och Austergrun, RONE

Ytterholmen är en flack ö som når 4,1 m ö h. Den är till största delen täckt av strandgrus. Strandvallsmorfologin är mest påtaglig inom öns högre liggande partier, där markanta strandvallar förekommer i långa serier. Dessa har ofta karaktären av strandsporrar. På lägre liggande partier är strandvallsmorfologin mindre påtaglig och ibland nästan obefintlig, till följd av att ett mycket brett berggrundsplan (en pall) bryter vågorna effektivt, så att de vid stranden saknar kraft. Pallan har en mycket stor utbredning och ger sig tillkänna i form av ett stort antal uppstickande grund söder och öster om Ytterholmen samt i en bård förbi Koggen och Austergrund ända upp mot Ronehamns fyr.

Koggen och Austergrund är täckta av strandgrus.

Längs Ytterholmens stränder går hällytan i dagen. Berggrunden består av mangelsten, som stratigrafiskt sett tillhör Hamralagren. Sträckvis ligger samlingar av urbergsblock längs stränderna.

Motivering för klass I: Ytterholmen, Koggen och Austergrund är vackra geologiska bildningar som på Gotland har ett speciellt bevarandevärde beroende på den gotländska kustens öfattigdom.

87:02:klass II och 85:04:klass II, Sydvästra stranden av Gansviken, norra delen av Grötlingboudt samt Petsarvegrunn, GRÖTLINGBO /EKE/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar stränder kring den mycket långgrunda havsviken Gansviken och det lilla skäret Petsarvegrunn (lokal 85:04) samt norra delen av Grötlingboudt.

Inom området häckar bl a grågås och mindre strandpipare. Stundom rastar här stora flockar sjöfågel. En sommar uppehöll sig en flamingo i viken.

87:03:klass I och 87:04:klass I, Grötlingboholme samt södra delen av Grötlingboudt med utanförliggande småöar, GRÖTLINGBO

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar dels södra delen av Grötlingboudt inklusive de små öarna Dorvgrunn, Utården, Sandården, Tuttar m fl och dels Grötlingboholme.

Området ingår i Rone-holmar-området som alternativ rastplats för stora mängder vitkindade gäss och grågäss, speciellt på Grötlingboholme, men också på de små holmarna i söder. På de senare har t ex setts 700 vitkindade gäss och mellan 400 och 500 grågäss.

Den södra delen av Grötlingboudt med småöarna är synnerligen fågelrik med stora kolonier skrattnås, tidigare de största kolonierna skärfläcka på Gotland, häckande sydlig kärrsnäppa, kentsk tärna (den andra häckningen på Gotland) m m.

87:G1:klass II och 87:G2:klass I, Grötlingboud, Grötlingboholme och kuststräckan ner till Flunting, GRÖTLINGBO

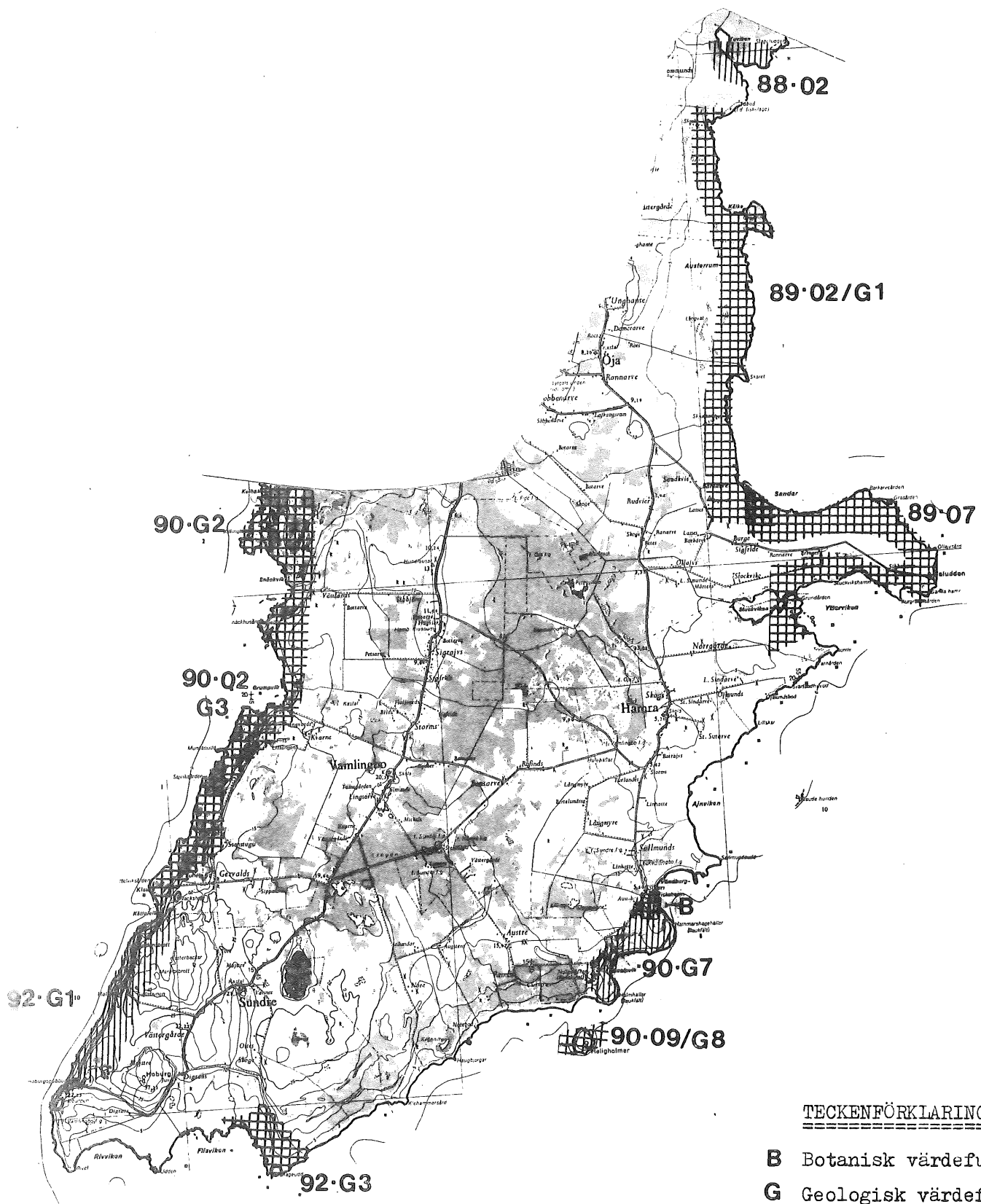
Geologisk beskrivning:

Norra delen av udden är täckt av strandgrus i markanta vallar. Grustäcket är emellertid ganska tunt, vilket grunda grustäcker vittnar om. Hällytan pålagras ofta av ett tunt täcke morän, och vid ett sandstensbrott, sydost om Nybro föreligger en intressant skärning genom moränen.

Södra delen av Grötlingboholme intas av strandgrus i mycket markanta vallar. På norra delen av ön är strandvalls morfologin mindre påtaglig än på den södra.

Södra delen av Grötlingboud intas av mycket flack terräng och få markanta strandvallar förekommer. De öar och strandparallella ud-dar som ligger innanför Tuttar och som förlämnar kuststräckan en o-vanlig flikighet är uppbyggda av strandgrus. Flera lagunformade bild-ningar håller här på att avsnöras från havet. Bankvät är en sådan lagun som i sen tid avsnörts från havet. Flera andra blekevåtar ligger strax innanför stranden och de har alla en utsträckning som är parallell med stranden. Kuststräckan är mycket flack, och blockighe-ten i ytan är påtaglig (bild G335).

88. FIDE
89. ÖJA
90. VAMLINGBO
92. SUNDRÉ

TECKENFÖRKLARING

- B Botanisk värdefull
- G Geologisk värdefull
- O Ornitologisk värdefull
- Mycket skyddsvärt
- Skyddsvärt

Siffror anger objektet

88:02:klass II, Tuviken, FIDE

Ornitologisk beskrivning: Liten insjö av eutrof karaktär med bl a yppig bladvass. Sjön är delvis omgiven av barrskog, delvis gränsar den till betesmarker och strandängar.

Fåglar som häckar i och vid sjön är bl a svarthakedopping, rörhöna, vattenrall, och under häckningstid är även snatterand iakttagen. På strandängarna häckar bl a skärfläcka och rastar bl a flockar av grågås.

89:02:klass II, Austerrum, ÖJA /FIDE/

Ornitologisk beskrivning: Vidsträckt (7 x 2 km) öppet landskap med strandängar, alvar och våtmarker, en landskapstyp som är ganska ovanlig. Fågellivet är också delvis speciellt. Sydlig ljungpipare har här en av sina större förekomster.

Genom områdets ostördhet och öppenhet rastar här bl a flockar av gäss.

89:07:klass I, Faludden, Stuckviken och Ytterviken, ÖJA /HAMRA/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattas dels av den lagunartade insjön Stuckviken och dels av havsviken omedelbart utanför, Ytterviken, samt halvön Faludden, som präglas av vidsträckta betesmarker och långgrunda stränder.

Rödspov, skärfläcka, sydlig kärrsnäppa, brushane och sydlig ljungpipare häckar på flera lokaler inom området, snatterand och smådopping har under flera år iakttagits i Stuckviken under häckningstid. Dessutom häckar bl a ett stort antal and- och vadarfåglar över hela området.

Faludden är genom sin belägenhet och beskaffenhet en rastlokal av internationell betydelse, både beträffande stora flockar, t ex 2 000 vitkindade gäss (april 1973), flockar grågäss, prutgäss, änder, svanar, vadare och sällsyntheter som förirrat sig över havet, t ex blåkindad biätare (första i Norden), svart stork (senast 1973), dvärgrördrom (enda observationen på Gotland), fjällpipare (enda på ön på 1900-talet), liten flugsnappare (10 ex samtidigt), härfågel, flamingo, vit stork och blåkråka.

Motivering för klass I: Troligen en av de mest betydande rastplatserna i Östersjön och tillika häckningsområde av riksintresse.

Störningskänslighet: Hela området är mer eller mindre känsligt under häckningstid genom att fåglarna är utspridda över stora arealer.

89:G1:klass I, Austerrum, ÖJA /FIDE/

Geologisk beskrivning: Kuststräcken är mycket flack, och mer påtagliga strandvallsmorfologiska drag saknas. Här och var förekommer sammanhängande fält av strandgås, t ex på Skäret, sydväst om Skäret samt ner mot Faludden. I övrigt uppträder bara enstaka strandvallar här och var på Austerrum.

90:02:klass I, Kuststräcka från Killingholm till Kättelvik, VAMLINGBO

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar strandremsan från Killingholm i norr till Kättelvik i söder, med holmar, öar och skär och söder om Grumpvik även strandskogen.

I områdets norra del påträffades sommaren 1973 bl a svarthakedopping, smådopping, 4 par höksångare, korp, skärfläcka och kentsk tärna (öns enda stora koloni).

I området har också grönfläckig padda påträffats, det enda fyndet i senare tid på Gotland. I området finns också ett tillhåll för säl nära land.

90:09:klass I, Heligholmen, VAMLINGBO

Ornitologisk beskrivning: Lokalen utgörs av en liten gräsklädd ö med delvis klippiga stränder. Ön är synnerligen fågelrik sedan gammalt. F n häckar en av de största kolonierna i landet av den östliga silltruten, omkring 300 par. Vissa år finns här en stor koloni silvertärna, troligen den största på Gotland. Skärpiplärka, skrântärna, roskarl, kentsk tärna (1973) och tobisgrissla tillhör också öns fågelfauna. I tobisgrisslans häckterräng har tordmuletts under häckningstid.

Tidigare har pilgrimsfalk häckat. Upp till 200 vitkindade gäss har setts rasta. På vintern är holmen uppehållsplats för storskarvar.

90:G1:klass III, 90:G2:klass I och 90:G3:klass I, Kuststräckan från Burgsvikshamn till det inre av Grumpvik, VAMLINGBO /ÖJA/

Söder om Snäckvik, innanför Snäckhusård, utbreder sig ett stort fält av klappermaterial som blivit avsatt i markanta vallar. Dessa vallar är nästan obebodda, och området har nära nog "Neptuniåker"-karaktär (bild G336). Fältet uppträder vid Västlands i norr och sträcker sig ner till det inre av Grumpvik. Innanför detta klapperstensfält utbreder sig en vidsträckt alvarmark.

Själva Snäckhusård är en märklig bildning, som är betingad av berggrunden. "Ården" är delvis täckt av strandgrus, ansamlat i välutbildade strandsporrar.

Hittillsvarande exploatering: En betydande sandstensbrytning har förekommit längs hela kuststräckan i talrika sk "kulor". Söder om Valar fyr och vid Västlands förekommer flera grunda men ytterst fula grustäcker.

90:G7:klass I, Holmhällar, VAMLINGBO

Geologisk beskrivning: Holmhällar är en udde, som är täckt av klappermaterial avsatt i mycket markanta vallar. Området har "Neptuni åker"-karaktär.

Längs en upp till 40 m bred zon närmast stranden går berggrunden i dagen, och här ligger ett mer än 1 km långt raukfält med tätt liggande, stora och ytterst märkligt formade raukar.

90:G8:klass I, Heligholmen, VAMLINGBO

Heligholmen är en ö, vars centrala och norra delar är täckta av klappermaterial avsatt i mycket markanta vallar. Stora delar av ön har "Neptuni åker"-karaktär. I en upp till ca 50 m bred zon närmast stranden i väster, söder och öster går berggrunden i dagen, och här ligger ett raukfält vars sammanlagda längd runt ön överstiger 1 km. En markerad brant är utbildad från klapperstensfältet och ner i raukområdet.

92:02:klass II, 92:04:klass II, 90:03:klass II och 91:01:klass II, Alvar och hedmark på Sudret, SUNDRE /VAMLINGBO/HAMRA/

Ornitologisk beskrivning: Området omfattar lokalerna 90:03, 91:01, 92:02 och 92:04 och utgörs av ursprunglig alvarmark med enstaka våtar och andra vattensamlingar om våarna. Enbuskarna dominerar den högre växtligheten. Våtmarkerna attraherar måsfåglar och vadare, främst sydlig ljunpipare, att häcka på hedarna.

92:G2:klass II och 92:G3:klass I, Kuststräckan från Rivviken i Sundre till Ajnviken i Hamra samt större delen av Sundre östra alvar, SUNDRE /VAMLINGBO/HAMRA/

Uddarna vid Hammarshagehällar och Holmhällar är täckta av strandgrus, som har avsatts i långa serier av markanta strandvallar, av vilka de flesta har klapperstenskaraktär. Holmhällar har beskrivits under objekt 90:G7:I. Runt udden vid Hammarshagehällar sträcker sig ett stort raukfält med tätt liggande, huvudsakligen låga raukar. Beträffande den bergart i vilka de är utsvarvade och deras form; se beskrivningen till område 90:7; Holmhällar, där samma förhållande råder.

Klapperstensfältet innanför Barshageudd är värt ett särskilt kapitel. Strandvallarna är ytterst välutbildade och sträcker sig i en oavbruten succession ända upp mot Skoge i Sundre. Om man följer vägen från Skoge ner till stranden kommer man över inte mindre än ca hundra urskiljbara strandvallar. Detta strandvallsområde har närmare beskrivits av Philip 1973, i en belysande artikel, och Linné omnämner området i sin "Gotländska resa".

100:02:klass III, Diverse kustavsnitt

Ornitologisk beskrivning: Skilda kustavsnitt med mindre rikt fågelliv.

Motivering för klass III: Den yttersta kustzonen och det grunda vattnet närmast land utgör förutsättningen för en mängd av våra vanliga änders, vadares och måsars existens.

Ett bortfall av en enstaka kuststräcka märks kanske inte så mycket, men sammantaget har hela denna kuststräcka stor betydelse.

Störningskänslighet: Genom den i allmänhet glesa häckningstätheten är områdena mindre störningskänsliga.